

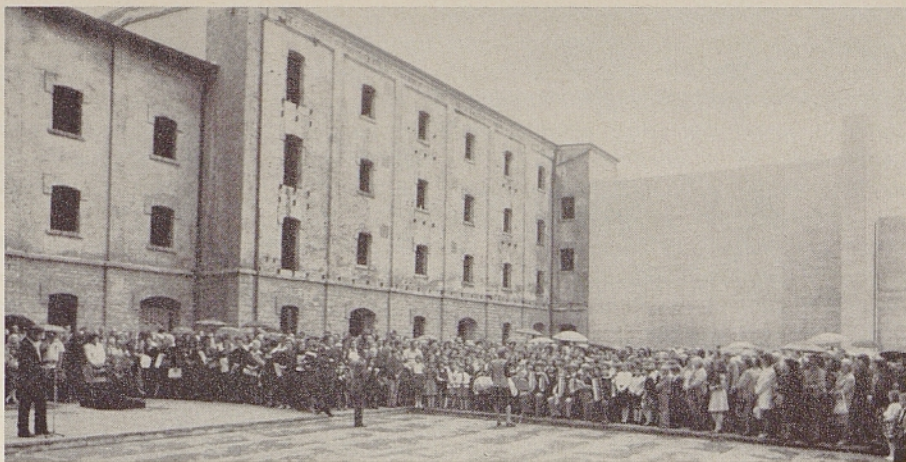
ŠT. 6-7 *75

V tej številki:

- * Prodana zemlja
- * Splav:
argumenti,
ne politizacija
- * Kocbekova
Tovarišija
v italijanščini
- * Trije politični
tajniki o volitvah

Pogled na del množice tržaških Slovencev, ki se je poklonila žrtvam Rižarne

BORIS GOMBAČ

STO PETDESET UR

V majski številki Mladike smo se v naših razmišljanjih ob prazniku prvega maja bežno dotaknili tudi 150 ur pouka v delovnem času in trdili, da je prisotnost naše šole na tem področju neobhodno potrebna, tako za tesnejšo povezavo z delavskim svetom kakor tudi kot odločujoč faktor pri narodnostnem osveščanju širših delavskih množic.

S tem doprinosom hočemo prikazati, kako so delovni ljudje s svojimi sindikalnimi organizacijami uspeli uresničiti nekaj edinstvenega, kar bi lahko privedlo do različnih kulturnih dimenzij in bi te lahko tudi globoko posegale v razvoj italijanske družbe.

Leta 1973 so delovni ljudje pri obnovi delovnih pogodb prvič dosegli vpeljavo pravice do učenja. S tem, da so si priborili pravico do 150 ur, ne da bi imeli odtegljaje na plači za ves učni čas, so delovni ljudje s svojo zmago vpegljali nov princip pravice do učenja in to v smislu kulturne rasti celotnega naroda, ne pa posameznika. Delovni ljudje, ki želijo dokončati obvezno šolo (v Italiji je 74 odst. delavcev brez dokončane obvezne šole) se spoprijemajo ne samo s čistimi didaktičnimi predmeti, kot so lahko italijanščina ali matematika, ampak z vso tisto tematiko, ki predstavlja obeležje naše družbe. Politična ekonomija, ekonomija, zgodovina sindikalne politike, organizacija dela v tovarnah in okolje ter ustavno delovno pravo so nosilci tečajev in torišče vsestranske pozornosti učencev-delavcev, profesorjev in sindikatov. Prav zaradi tega učni program samoupravljajo profesorji, delavci in sindikati sami.

Ker so to kolektivni tečaji, ki ne težijo k navadnemu šolskemu ocenjevanju, ampak k spoznanju in spolnjenju snovi ter k doprinosu novih tez, so samoupravitelji in izpraševalna komisija, sestavljena iz predsednika in vseh profesorjev, ki so vodili tečaj — odločili, da bodo vsi prejeli isto oceno.

Ekonomsko pravno stanje profesorjev so uredili začasno s tem, da poučujejo šolniki, ki nimajo še stalnega mesta, a velja ta doba pri ministrstvu za šolstvo za redni pouk, ekonomsko pa prejemajo isto vsoto, tako da res ni nobene razlike. Sindikalne organizacije in delovni ljudje pa želijo, da bi ministrstvo za šolstvo priznalo stalni status tako, da bi se lahko ti šolniki globlje posvetili novemu načinu poučevanja in sodelovanja.

Da si bo bravec ustvaril pravo sliko o tem uspehu sindikalnega sveta, naj povemo, da je bilo organiziranih na celotnem državnem ozemlju 915 tečajev, katerih se je udeležilo 18.000 delovnih ljudi. Že te številke nam same po sebi povedo, kakšno je v delovnem svetu zanimanje za tak način učenja in spoznavanja.

Tudi v tržaški pokrajini so sindikalne organizacije CGIL-CISL-UIL eksperimentalno uvedle takoj, že leta 1973, prve tečaje v sodelovanju s šolskim skrbništvom in ministrstvom za šolstvo. Pri Domju na sedežu federacije CGIL-CISL-UIL so priredile 4 tečaje, katerih se je udeležilo 50 učencev. Uspeh je bil popoln z vseh vidikov: celoletna, stalna, popolna prisotnost delovnih ljudi, izrazito zanimanje in posvečenost učnega osebja ter živo in tesno sode-

lovanje med sindikati, delovnimi ljudmi in profesorji. Naslednje leto se je tako na valovih navdušenja število tečajev podvojilo in z njimi tudi število obiskovalcev. Enotni sedež pri Domju pa je zaradi tega postal tesen in šolsko skrbništvo je poskrbelo, da so se učenci-delavci preselili v bližnjo srednjo šolo Caprin pri Sv. Soboti. Pouk je tekel vse šolsko leto: 150 ur je bilo na račun delodajavca, drugih 200 pa v breme prostega časa delovnih ljudi. Pouk se je pričel ob 15. uri in je trajal do 18. ure. Tovarne pa so delovni ljudje zapuščali glede na njihovo oddaljenost med 14. in 14.30.

Hvaležni smo lahko sindikalnim organizacijam in njihovim voditeljem za tako uspešno organiziranje tečajev, žal pa so ti napredni, ljudski, antifašistični, delavski voditelji pozabili na nekaj bistvenega, zgodovinsko neizpodbitnega, to je, pozabili so na živo, borbena, aktivno komponento tržaškega delavskega gibanja, pozabili so namreč na nas Slovence. Kako je to mogoče? Kako je mogoče, da v dveh letih ni nihče nič zinil? Pozabili so, oziroma vzeli so nam

slovensko šolo in vsi molčijo! Slovenski delovni ljudje, slovenski profesorji in njihov sindikat, politične stranke in vsa kulturno gospodarska združenja so to enostavno prezrli. Iz kakšnih razlogov so hote ali nehote, iz vednosti ali nevednosti prezrli kaj takega, kar je bistveno, življenjsko neodtujljivo za obstoj slovenske narodne manjšine?

Ali je uspelo italijanskim političnim in sindikalnim organizacijam do take mere potujčiti slovenske delavce, da so naši ljudje popolnoma odpovedali, ko gre za bistvene probleme slovenske manjšine. Ali so organizatorji namerano prezrli tečaje v slovenščini, ker se zavedajo, da so naši ljudje kljub vsem ustrahovanjem, pripravljeni in sposobni zavzeti vodilna mesta v organiziranju delavskih in ljudskih množic? Ali je »fratelanca« šla tako daleč, da sami naši ljudje smatrajo tako mišljenje za neaktualno in nekoristno?

Za vse to bo moral kdo odgovarjati, ker do tega pa prav gotovo ni prišlo po krivdi slovenskih delovnih ljudi.

---

mipesmipesmipesm

Aleksij Pregarc '75

...upor

stopam po livadi
pogreznem se v vrtačo
dregnem ob ajdino konturo
pogled drsi po razpršenem cvetju
neskončni mir
(rahlja ga le razpaljeni čriček)

vizija
kamna in ostrih trav
kriki upora
krik nekdanj ponižanega ljudstva
krik zmage
presušen list pada s pritlikavega hrasta
(trmastega pomnika svobode)

gledam ljudi v dalji
in postajam
apnenčasti simbol kraške trpkosti

...tišina

tišina tišina tišina
skovik
tišina
razbrazdano lice
tišina
možati nasmeh otrok
ognjemet
športno društvo »Kras«
vijugasta tišina
»Kraška hiša«
tišina v lazeh
rdečkaste grozdne jagode
tišina
tiha otožnost
smrt
tišina tišina

...malodušnost

malodušnost
zlivam v kraške požiralnike
goltavo ga srkajo
v apnenčasti školjki ga zgnetejo
v trpek upor
iz skalnih škrg
se skozi sito sklonjenega dimnika
izvije
večnosivi — srebrnkasti trak
umirajoče domačije

PRODANA ZEMLJA

Tretja nagrada na natečaju »Mladike«

»Kakšna tema«, je zamrmral Drejče še v polsnu, »pa ne, da je že tako pozno.« Na omari je lenobno tiktakala ogromna stara budilka. Že dolgo časa ni nihče obrisal praha z nje. Vsako toliko se je ustavila in s svojim molkom opozarjala pozabljivega starca nase.

»Ječmen si bom skuhal, mleko je še tam.« Počasi je le pridrsal do štedilnika, da si najprej zavre vodo.

»Nič, zakaj pa bi si sedaj kuhal kavo, če je že tako pozno. Večerjo si napravim, pa amen. No, če je že toliko mleka, si pripravim močnik.«

V okrhano kozico je nalil mleka in ga postavil na štedilnik. Z vdanimi gibi je najprej pogrebel po pepelu, če ni morda še kje ostalo kaj žerjavice. Ko je nezadovoljen opazil, da je vse mrtvo, je hitro natlačil v črno luknjo štedilnika papirja in dračja. Počasi, počasi je zabrel tresoč plamen in se razlezel po papirju, mahoma je vzplamtel in zajel še dračje.

»Kakšen vrag pa je to, štiri in pol in taka tema. Drejče, Drejče, star postajaš in pozabljaš navijati uro. Hm, saj tiktaka; ja, stara postaja tudi ona in zaostaja za mlajšimi urami, podobna mi je, tudi jaz ne morem tako hitro okopavati trt kot mlajši možje. Joj moje trte, plevel jih bo gotovo prerasel! Danes jih spet nisem šel plet, kaj bo z njimi? Latnik pred hišo se pa kar dobro drži. Težko je obložen z zelenimi jagodami. Tiste, ki so obrnjene proti soncu že počasi zorijo. Prav pogledat grem, kako je z njimi.«

Trte so bile stare, nekatere so imele deblo kot drevo, vino, ki so mu ga že več let dajale, je bilo najboljše, kar ga je on kdaj pil. Drejče je že veliko vin poskusil, velik del svojega življenja je prebil na ladjah tržaškega Lloyda in prebredel mnogo dežel.

»Lepe jagode, samo če bo dovolj sonca in ne bo deževalo kot lani, pa bom imel o Svetem Martinu izboren mošt.« Zadovoljen je zacmokal

z usti. Nenadoma je obstal, kot da bi ga oplazila strela.

»Čuden hlad je tukaj, kakor da bi sonce sploh ne pogledalo sem. Bog ne daj, da bi prišla nevihta, potem lahko rečem zbogom mojemu vinu že zdaj, ko je še na trti.« Zaskrbljeno se je ozrl proti nebu, kakor da bi se bal videti težke mase, ki bi mu grozile. Pa nič, nebo je bilo tako kot oči otroka, prosojno in brez najmanjšega oblaka.

Osamljena lastovica je žalostno ščebetala in rezala nedosegljive višine, kakor da bi iskala nekaj, kar je za vedno izginilo, se izgubilo v neskončnosti. Za trenutek se je ustavila v neizpolnjenem pričakovanju, da dobi odgovor na svoje obupne klice, pa nič. Zletela je proti soncu v upanju, da tam najde svojega izgubljenega druga.

»Kako je mogoče, da je tukaj tak hlad, taka senca?« — ni še končal govoriti, ko se je ovedel. Ogromno hišno okostje iz železobetona, ki so ga gradili nedaleč od tam, je branilo soncu dostop.

»Prekleti, zemljo ste mi izvabili za par umazanih lir. Zdaj pa mi hočete vzeti še sonce. Moj oče je umrl, ko je sonce tonilo v krvavo morje, a vseeno je ujel v svoje trudne veke še zadnji žarek in ga ponesel s seboj v grob. Jaz, jaz četudi umrem oboldne, bom umrl v temi. Zakaj sem le podpisal? Za dobro vseh, — se je lizal tisti pasieglavec. Toda komu bo koristila zgradnja hotela, meni že ne, jaz ne bom prestopil njegovega praga. Seveda, če bo tukaj dober hotel, bomo imeli tudi domačini svoje koristi. Bogati tužci bodo prihajali sem in ti se gotovo ne bodo zadovoljili s tistim, kar jim bo nudil hotel, zahotelo se jim bo pristne domačnosti in zato bodo zahajali v vas. Figo me briga tisti denar, ki naj bi ga mi dobili, saj smo živeli toliko stoletij na tej zemlji, ne da bi bil tu hotel, ki bi nas preživljal. Osli neumni vsi tisti, ki smo jim prodali zemljo, jaz pa med njimi največji cepec. Zakaj smo jim nasedli? Še

se nismo spametovali, še vedno zadostuje prijazna beseda, lep pogled in že jim damo, kar si poželijo. Oni so rekli, da bi bil to lep kraj za hotel, mi pa: seveda, želite še zemljo za baze, da vašim gostom ne bo treba peš do morja? Prekleti, zakaj sem vam podpisal?! Ah, če ne bi podpisal, bi mi zemljo vseeno vzeli in še manj bi mi jo plačali. Bi si že kaj izmislili, da bi veljalo za javnost. Pa kaj, saj jim ni treba dajati odgovora nikomur, oni so gospodarji. Gospodarji na zemlji, ki so jo naši predniki pojili s krvavimi sragami, da so nas lahko vzredili. O, zemlja je prav tako naša mati, kot tista, ki nas je dojila. Dokler smo bili še nebogljeni, nam je bila dobra. A sedaj, ko smo se postavili na lastne noge, se sploh ne zmenimo zanj, zapuščamo jo, ker nam nič več ne služi. Toda zakaj jo dajati tujcu, jo izdajati? Še vedno je naša mati in njej se moramo zahvaljevati za to, kar smo sedaj. Ni kaj reči, čudni ljudje smo, zavračamo tisto, kar nam je nudilo največ liubezni. Mogoče nočemo biti nikomur nič dolžni in da se rešimo vseh obveznosti, ga damo tujcu. In tako smo storili z zemljo. Ne, saj nismo še prodali vsega. Saj kolikor vem, imamo še Jurkovec, Stersele, Rovno, Ulne, Boršt.« Sto in sto imen domačih krajev mu je prihajalo na misel. Pri vsakem, za katerega je vedel, da ni več naše, se mu je vozal v grlu še bolj povečal. Zdelo se mu je, da se bo zjokal kot otrok pred igračo, ki jo je sam razdrl in je ne zna več sestaviti. Edino, kar se mu je zdelo, da ga lahko odvrne od te muke, je bilo delo. Pograbil je najboljšo motiko in kot tat obšel gradbišče, kjer je vrvelo kot v panju, kadar matica roji.

Ko je pošast izginila za njegovimi rameni, se je podzavestno oddahnil, kakor da bi slakel preozko srajco.

Zagledal je vas. Kup hiš, ki se hoieče stiska okoli tršastega zvonika, a tudi tega že načena zob časa. Po griču so se nekoč souščali »paštni« do moria, sedaj jih skoraj ni bilo več mogoče razločevati. Grmičevje je v mnogih »beredih« zraslo zelo visoko, višje od rjavih zidov, ki so pod težo let počasi razpadali. Le nekaj »paštnov« je bilo urejenih, trte so bile plavo pobarvane. Poznala se je roka človeka, ki ne štedi z modro galico, da jih obrani pred morebitnimi sovražniki. Med temi »paštni« se je položno vila asfaltirana, ozka cesta, kot lovka ostudne hobotnice, ki hoče na vsak način pogoltniti še zadnje ostanke slastne ribe.

»Stokrat rajši vidim, da so »paštni« »beredni«. Da robida duši trte, kakor da se soncu spogledljivo bahajo krasne cvetice pred prav tako krasnimi vilami tujcev«.

Za ovinkom se je pred njim razgrnilo morje. Mogočen moder parket, po katerem so pol-

zeli beli labodi — jadrnice. Sklonil se je, bal se je pogledati na morje. Zdelo se mu je, da valovi rišejo na površini črke in ga sprašujejo:

»Zakaj ste nas zapustili? Zakaj? Tudi mi smo vas preživljali. Brez nas bi vaša vas izumrla!«

Ni vedel, kaj odgovoriti, čutil se je krivega; kamorkoli se je obrnil, povsod je čutil, kako ga obsojajo. Še trava se je nenadoma spremenila v porotnico. Ob vsakem njegovem koraku je zašuštela, kot da jo reže kosa. Drejčetu pa je vsaki šss trgalo srce:

»Šss, steza propada, kmalu jo bom prerasla; šss kmalu bom tukaj neoporečna gospodarica; šss nič ne pomaga, da tako jezno brcaš predse, ne boš me iztrebil; šss kaj se tako napanjaš in mučiš; šss saj se nisi nikoli menil za usodo svoje zemlje; šss vse izumira; šss nemočen si pred vsem tem; šss ubogi revež, star si; šss, nič ne moreš storiti šss, šss...«

Star je, zakaj ni mlajši? — Star je, nič ne more pomagati svojemu narodu. Star je, gledati pa bo moral, kako trza, kako se zvija v zadnjih krčih, preden dokončno ne podleže tujcu.

»Toliko let smo že vztrajali, stoletja smo že tukaj, zakaj bi morali sedaj izumreti? Zakaj?« V njem se je razbesnel notranji boj. Glas, ki se je vedno bolj krepil, mu je stalno ponavljal:

»V knjigi bodočnosti je zapisano, da moramo izumreti. Taka je naša usoda, ker smo nezmožni vsakega složnega bojevanja. Za take pa ni prostora na tem svetu, prej ali slej nujno izumrjejo!«

Vedno bolj se je zavedal, da je to lahko tudi resnica, da je naša usoda res taka, da bomo res propadli.

»Ko bo zemlja sprejela vase še zadnjega predstavnika moje generacije bo narod izumrl. Edino mi še držimo pokonci to majavo bajto. Ko mi podležemo, se bo vse skupaj porušilo. Edino mi se še borimo za zemljo, za obstoj naše skupnosti...«

Zemlja, obstoj, to sta bili zanj dve besedi, ki sta se spleтали v isti pojem. Začel se je zavedati, da bomo obstajali kot narod, dokler bomo ohranili svojo zemljo, potem pa...

»Konec bo, resnični konec vsega! Mladina se ne zmeni za zemljo, sploh se ne zaveda njene resnične vrednosti, vse preveč metuljev druge vrste ji roji po glavi. Kmalu bo začela gledati na rodno grudo, kot gleda na morje. Zanj morje pripada tujcu tako kot grozdje trti, Našim prednikom pa je bilo morje oče, mati, cel svet.«

Toda kako naj bi mladini pomenilo kaj, ko se mu je že on sam umikal. Kako naj bi lju-

bili zemljo, ko jo je on, kljub vsem lepim besedam izdal?

Lotila se ga je čudna otopelost. Motika, ki jo je imel na rami, ga je vedno bolj težila in pritiskala k tlom, kakor da bi bila iz svinca. Zdelo se mu je, da namesto motike nosi na rami težo svojega srca. Mimo svojega »paštna« je šel kot mesečnik, sploh se ni zavedal okolice. Da bi moral iti plet trte, bi ga morala spomniti motika, a zanj je sedaj zadobila vse drugačen pomen.

»Obsojeni smo na propad. Kako naj mladi na ljubi zemljo, če jo mi radodarno mečemo tujcu? Kako?« Še jek čevljev, ki so udarjali ob zlizano kamenje, je ponavljal vprašanje.

Naenkrat pa je vse utihnilo, samo listje je enakomerno obupano šuštel. Prišel je v Boršt. Črna debela dreves so kipela v nebo kot neštetih stebri gotske katedrale. Nekje visoko je bil zeleni strop krošenj z lepimi freskami, ki jih je risala narava. Slovesna tišina je vladala v zraku kot v cerkvi. Počutil se je še bolj majhnega in obupnega. In še bolj se je zavedal svoje nemoči pred nerešenim vprašanjem: »Kaj bo potem!«

Občutek krivde je naraščal, zadobil je groteskne oblike plazu, ki naj bi ga vsak čas pokopal pod seboj.

V daljavi se je oglasil svež glas podoben zvoku piščalke in razparal pajčevino molka. Odgovorili so mu drugi glasovi in se zlili v glasbo, ki je bila podobna koncertu mladosti. Vsi so bili tako kristalno čisti, da se je že v tonu opazilo veselje, ki je bilo pri teh mladih neomajen

tiran. Drejče je iz barve glasu razbral, da nimajo nikakih skrbi, da jim je zabava edini cilj življenja. To ga je še bolj potrlo.

»Toda saj nismo mi krivi, da so taki, družba jih je tako izoblikovala!«

Besede so postajale vedno bolj razločne, končno se je na zadnji stopnički prikazala dekliška postava, kot da bi se porodila iz tal.

»Prva, prva, danes sem jaz prišla prva!« je veselo zaklicala zasopli postavi, ki se ji je kmalu pridružila. Čez čas se je tam zbrala čedna skupinica. Drejče je prislonjen na veličasten hrast prisluškoval njihovemu razposajenemu klepetanju.

»Edino, kar jih zanima, je zabava in samo zabava. Tudi če bi mi hoteli, oni ne bi mogli popraviti tistega, kar smo zagrešili, preplitvi so.«

Tedaj pa ga je opazilo dekle, ki je prvo prisopihalo na vrh. Ogovorilo ga je, nič zadrege ni bilo v njenem glasu.

Sproščeno ga je spraševala o starih navadah, o preteklosti. Ko je odgovarjal, se je njegova notranjost polagoma umirila.

»Morda ne, morda ni še vse izgubljeno, morda le ne bomo izumrli, če se mladina zanima za preteklost. Morda bo le spoznala naše napake in jih skušala popraviti,« je vzdihnil, ko je stekla za skupinico, ki se je vzpenjala po stezi navzgor.

»Morda,« je rekel in globoko vdihnil duh po soli, po morju, po mladih, ki je ostal za odhajajočimi.

Pod dežniki so ljudje vztrajali in poslušali program, posvečen žrtvam Rižarne

Razmišljanja o naši resnični volji in moči

Slovenci imamo tudi lastne probleme, ki jih ne bo nihče reševal namesto nas

Slovenska skupnost je narodna krovna stranka, ki združuje Slovence vseh političnih prepričanj in nazorov. Za naše življenje je prav tako važna kot razne kulturne, športne, gospodarske in druge ustanove. Narodna skupnost brez svoje politične glave, brez svojih političnih predstavnikov ne more biti subjekt, nosilec interesov svojih pripadnikov. Kakšnega pomena je SS, bi se zavedali šele, ko je ne bi bilo. Zato je važna usoda naše edine politične organizacije. Kaj je danes Slovenska skupnost in kakšna bo nadaljnja pot te organizacije, sprašujemo po prvem deželnem kongresu in po zadnjih uravnih volitvah pokrajinska tajnika dr. Damijana Paulina in dr. Rafka Dolharja za goriško oziroma tržaško pokrajino ter prvega deželnega tajnika SS dr. Draga Štoko.

UR.

Zadnji deželni kongres je bil precej spodbuden, tako da bi lahko pričakovali na volitvah napredovanje, ne pa nazadovanje. Po volilnih izidih pa bi Slovenska skupnost, če bi šlo za deželne volitve, skoraj izgubila svoje mesto v deželnem svetu. Zakaj so po tvojem mnenju lahko padli glasovi SS?

Deželni kongres Slovenske skupnosti, če bi ga izvedli prej — kot je bilo tudi v načrtu — bi nam gotovo prinesel porast naših glasov. Biti bi moral že pred časom, saj smo vsi — mlajši in starejši — silno občutili pomanjkanje skupnega deželnega vodstva in statuta. Zdaj to imamo in čaka nas ogromno napora pri izgradnji nove, modernejše, agilnejše in učinkovitejše Slovenske skupnosti, katere korénine morajo prej ali slej pognati mladike v Benečiji in Kanaški dolini; na Tržaškem in Goriškem pa se

utrditi v močno stranko. Težko in dolgotrajno bo to delo, toda opraviti ga moramo, če hočemo ohraniti pri življenju našo edino slovensko stranko v Italiji.

Vzrokov junijskega izida ni lahko točno ugotoviti. Skušal bom navesti nekatere. Gotovo, bili smo prepričani, da bomo tridesetletnico osvoboditve kot zavedni Slovenci tudi na voliščih drugače proslavili, toda ni bilo tako. Morda bo za štiridesetletnico osvoboditve bolje, če bodo seveda sploh še volitve v državi in jih ne bo prej kakšna diktatura odpravila. Osebnostno vidim vzroke našega vznemirljivega in žalostnega, da, žalostnega poraza v teh okoliščinah:

Veter levičarstva, ki je zajel vso Italijo, ni mogel tudi mimo zamejskih Slovencev. Fašizma smo se vsi zbal in marsikdo je pri tem — morda prvič — zanemaril Slovensko skupnost v prepričanju, da bo njegov glas za PCI ali PSI dal fašizmu močnejši udarec kot glas za Slovensko skupnost. To pa nikakor ne drži: globoko sem namreč prepričan, da je vedno bil in da vedno bo najučinkovitejši glas proti fašizmu prav glas za Slovensko skupnost. Poleg tega pa je res, da si državljani upravičeno želijo resnično potrebnih reform, ki jih vladne stranke ne morejo ali nočejo izvesti: problem bolnišnic, šolstva, invalidov in bolnikov, birokracije itd. Zaradi dosedanjega sodelovanja z vladnimi strankami na pokrajinski ravni so nekateri tudi Slovensko skupnost dali v isti koš s PSDI, DC in drugimi. Zaradi pomanjkanja finančnih in organizacijskih sredstev namreč Slovenska skupnost ni mogla in morda tudi ni znala pravilno propagirati svojih uspehov v zadnjih časih in tako je njeno delo ostalo skrito.

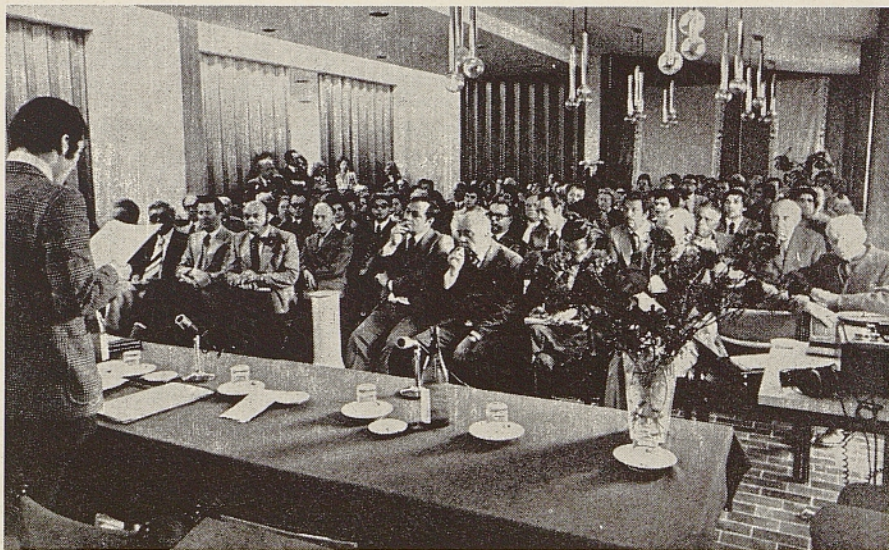
To sta dva pglavitna vzroka rahlega padca glasov Slovenske skupnosti. Tretjega pa je iskati v glasu mladih, ki se ne zavedajo — nanje vpliva pač izredno učinkovita propaganda italijanskih strank, posebej PCI in PSI — da je narodnost tudi v političnem življenju neprecenljive vrednosti. Zavedali se bodo te vrednosti takrat, ko jim bo prepovedano ali onemogočeno glasovati za Slovensko skupnost, tako kot so naši predniki cenili slovensko časopisje in knjige prav takrat, ko jim je bilo prepovedano njih branje. Upajmo, da do tega ne bo prišlo, vendar je že dejstvo, da vedno več mladih bere l'Unità in ne Primorski dnevnik, že samo posebi vznemirljivo, seveda v narodnostnem oziru, Zlasti mlajše slovenske ljudi je močno prevzela italijanska stvarnost in jih potegnila za seboj, zlasti mlajše — pravim — ki ne poznajo nekdanjega fašističnega nasilja — in takrat je bilo med našimi italijanskimi sodržavljani antifašistov presneto malo! — ti mladi torej imajo pred očmi sedanje stanje in vse okolje jih navaja na splošne razmere v državi, kar je sicer pravilno in razumljivo, toda za Slovence absolutno premalo. Slovenci imamo te probleme in jih rešujemo skupno z drugimi, toda imamo tudi lastne probleme, ki jih ne bo nihče reševal namesto nas. Bil bi greh, ko bi suženjsko pričakovali, da jih bodo reševali drugi.

V zgoniški občini je afera Girandole prinesla združenim komunistom in socialistom 164 glasov več, medtem ko bi pričakovali, da bo za toliko glasov napredovala SS, ki si s to afero ni umazala rok. Vse stranke, ki se potegujejo za slovenske glasove, pa tudi in predvsem SS, so se v volilni propagandi postavljale za »slovensko zemljo«. Kako si potem razlagaš tak izid? Kaže, da Slovencem ni prav nič do »slovenske zemlje«?

Ne, ljudem je mnogo do slovenske zemlje, toda izredna propaganda takoimenovanih naprednih strank zna vse opravičiti. Mislim, da je treba komuniste in delno tudi socialiste obćudovati v tem, kako znajo vse svoje napake (v Zgoniku so prvič v zgodovini po zaslugi politike občinske uprave nastopili tudi demokristjani, prihodnjič bodo lahko že v repentaborski občini) lepo zakriti ali jih pred volivci prikazati celo kot uspehe. To je močna propaganda, velika spretnost, proti kateri je Slovenska skupnost res šibka!

Se ti ne zdi, da je danes morda bolj zaveden mešan, ki živi v središču mesta in ki je šel že skozi vse skušnjave odpadništva kakor pa kak Slovenec iz okolice, ki je morda ostal Slovenec po neki inerciji, ker ni mogel biti drugega kot Slovenec. Danes ob prvem stiku z italijanstvom pa klone, ker je njegovo slovenstvo v bistvu še vedno v neki otroški fazi, nedoraslo. Morda bomo morali boleče spoznati še marsikateri tak mit, kot je mit našega kremenitega slovenstva. Mit, ki ga v Beneški Sloveniji takorekoč ni. Morda izvira tudi od tod tvoja ljubezen do Beneške Slovenije, če se tega zavedaš ali ne.

Živim na vasi. Vem, da je danes skoro vsaka naša vas kulturno požrtvovalna, da so redke družine, ki dajo otroke v italijansko šolo. Vidim pa tudi, da je vas danes preveč spolitizirana, kar mesto morda ni. Na vasi ni lahko vsakemu biti odkrit zagovornik Slovenske skupnosti. Preveč je sovraštva do nje, radi jo blatijo z vsemi mogočimi vzdevki in lažmi. Ne ljudstvo, ampak nekateri, ki hujskajo poštene ljudi. To marsikoga odtegne od Slovenske skupnosti. Zakaj tako? Osebnost si razlagam samo takole: mi smo samostojni, nikomur podložni, demokratični in svobodni ter zavedni Slovenci tudi v političnem življenju. Smo samim sebi gospodarji!

Deželni kongres Slovenske skupnosti je bil maja letos v motelu Agip v Devinu

Drugim je bolj mar za internacionalizem in fratelanco. Zgodovina pa bo o vsem tem še spregovorila, kakor je že v povojnih letih grenkega kominformovskega obdobja. Bog ve, kaj zna še udariti med zamejske Slovence! Pomislimo samo na nekatere teorije, ki so začele krožiti tako okrog osvoboditve Trsta kot okrog suverenosti nekdanje cone B!

Proti sebi ima SS vse italijanske stranke, ves državni aparat, domače odpadnike na tujih listah, poleg tega pa jo tudi matična domovina slabo razume. Tukajšnje matično glasilo — dnevnik — dela reklamo predvsem za takoimenovane »napredne« neslovenske liste. Misliš, da je mogoče te negativne odnose spremeniti?

Slovenska skupnost se je prijateljsko odprla do vseh, v boju za slovenske pravice ni nikdar iskala svojih egoističnih ciljev, v družbenih pogledih je bila in je zadnje čase postala še bolj angažirana in napredna v pravem in globokem pomenu besede.

Ni njena krivda, če dejavniki, ki lahko na njeno rast kakorkoli vplivajo, ne znajo iz različnih vzrokov ceniti teh njenih naporov. Žal se je marca meseca dogajalo približno isto tudi s koroškimi Slovenci. Toda prepričan sem, da bo prej ali slej potek dogodkov te negativne odnose spremenil: v to trdno verujem! Bog daj, da se to ne bi zgodilo takrat, ko ne bomo izgubljali samo glasov na voliščih, ampak tudi učence na slovenskih šolah in obiskovalce na slovenskih kulturnih prireditvah. Vprašanje je le, če se bodo odgovorni dejavniki, ki na razvoj zamejstva kakorkoli lahko vplivajo, zavedli tega pravočasno in preprečili naše predčasno umiranje.

Ali lahko povezujemo izide sedanjih upravnih volitev z upadom narodne zavesti in slovenstva? Skratka ali so volilni rezultati lahko tudi barometer naše življenjske moči in nemoči?

Danes morda še ne, jutri pa bodo tudi volilni rezultati splošni barometer naše življenjske moči.

Prepričani smo, da je slovenske glasove, ki se stekajo na italijanske liste, še mogoče pridobiti za SS. Misliš, da je to mogoče doseči laže v opoziciji ali v vladi? Ali ni SS napredovala prav takrat, ko je bila v opoziciji in se je bolj odločno postavljala za naše pravice ter se potegovala za konkretne stvari, ki jih je marsikdaj tudi dosegla (dvojezični krajevni napisi, poimenovanje ulic itd.)?

To vprašanje ni lahko. Oboje je za politično stranko zabeljivo: oblast (saj vidimo, kako PCI sili na oblast) in opozicija. Za kaj naj se stranka odloči, pa je zadeva njenih notranjih teženj, ljudi, strukture itd. Osebnost se mi zdi, da

bi v tem trenutku morali v opozicijo povsod, tudi zaradi tega, ker niso bila izpolnjena naša pričakovanja v okviru levega centra. V opoziciji bi seveda morali prav tako garati in ne misliti, da je vse delo le kričanje. Pogledajte druge stranke! Stalno napredujejo predvsem zato, ker delajo. Zaženejo se za vsak problem, gredo na vsak sestanek, vsako svojo pridobitev na veliko propagirajo. Za volitve pa se sploh odpovedo vsemu: zabavam, družinam in hodijo od hiše do hiše, od človeka do človeka. Dobro, to so velike stranke, ki potem te aktiviste v eni ali drugi obliki tudi poplačajo, toda težko je trditi, da ne gre tu za idealizem pri delu za določeno idejo. Bi bila Slovenska skupnost sposobna v opoziciji takega kapilarnega dela?

Toda isto velja za sodelovanje v levi sredini, če bi do tega spet prišlo! Za vsako cesto, za vsakršno delo, ki bi bilo opravljeno v odborih, v katerih bi bila Slovenska skupnost, bi morali na terenu propagirati, se z volivci pogovarjati, korigirati svoje pristope itd. Brez takega načina dela ne bomo prišli daleč.

Za eventualno sodelovanje s strankami levega centra pa mora biti Slovenska skupnost nepopustljiva v teh problemih:

1. takojšnja uveljavitev dvojezičnosti v tržaški pokrajini in občini;
2. takojšnja uvedba televizijskih oddaj v slovenščini;
3. ureditev regulacijskega načrta na tržaškem Krasu tako, da bo dovoljeno domačemu prebivalstvu graditi; tako kot je danes, ne more namreč iti naprej;
4. zavrnitev kraških rezervatov, kot so sedaj zasnovani;
5. ovreči sedanje načrte šentjakobske ter barkovljanske vpadnice;
6. preprečitev kakršnekoli razlastitve obstoječih hiš na Katinari;

Če bi Slovenski skupnosti uspelo to doseči, potem bi lahko šla ponovno v sodelovanje s strankami levega centra, vendar se morajo med strankami samimi odnosi temeljito spremeniti.

Kaj pa referendum? Ali se ni morda SS preveč ukvarjala z »notranjo dialektiko«, namesto da bi se spoprijemala s svojimi nasprotniki in se utrijevala navzven. Enotna stranka ima smisel, če je res enotna v tem smislu pa ni bil zadnji pokrajinski občni zbor v Barkovljah pri Trstu prav nič spodbuden.

Glede referenduma bi rekel tole: Slovenska skupnost je prepustila odločitev svobodni volji svojih somišljenikov. Tisti, ki si še danes ne dajejo miru in trdijo, da bi morala Slovenska skupnost priporočiti svojim ljudem naj volijo za razporoko, pa naj se ozrejo nekoliko okrog in bodo videli, da so liberalci ter socialdemokrati, ki so se za razporoko odločili še pred komu-

*Že je pršil dež, ko so se
ljudje zbirali z vseh krajev
v Rižarni*

nisti, na teh volitvah kljub temu klavrno pogoreli.

Glede »notranje dialektike« v Slovenski skupnosti, mislim, da je nujno najti skupen jezik pri odločitvah navzven (na podlagi objektivnih in stvarnih, četudi ostrih notranjih debat), sicer bomo izgubljali simpatije pri svojih ljudeh. Raje kot da bi se prepustila nepotrebnim polemikam in sporom, naj gre SS odločno na teren! To ji bo veliko bolj koristilo. Ne pozabimo, da je Il Gazzettino po volitvah pripomnil, da smo glasove izgubili tudi zaradi medsebojnih sporov, ki pa spet niso — po mojem — taki, da bi se jih ne dalo sproti reševati.

Ali ni imela SS večji zagon, ko je šla na volitve v koaliciji s Slovensko levico?

Seveda, šli smo s Slovensko levico dvakrat (za deželne volitve leta 1968 in za občinske leta 1972) in obakrat dosegli lep uspeh. To je ena oblika sodelovanja, ne pa kot mislijo nekateri da bi se naenkrat identificirali z italijanskimi takoimenovanimi naprednimi strankami, to je komunisti in socialisti, ali se jim tesno približali. Če bi se vrgli v njih območje ali objem, bi kmalu izginili s političnega področja. Glasov pa ne bi prav nič pridobili, niti če bi namesto lipe dali v svoj znak srp in kladivo. Naše mesto ni v taki politiki, naše mesto je v slovenskem samostojnem političnem prostoru, v odprtosti do vseh, a tudi v veliki jasnosti svojega hotenja in delovanja.

Ali ni morda vzrok za nazadovanje SS tudi njena nekritičnost do komunistov in socialistov in sploh do vsedržavnih strank, ki nam kujejo usočo?

Mi moramo biti kritični do vseh italijanskih strank, brez izjeme! Iskati dialog in biti odprti do vseh, toda nepopustljivi v svojem slovenstvu, socialnosti, v svojem odločnem protifašizmu ter v svojem nasprotovanju vsaki diktaturi in totalitarizmu. Samo tako bomo lahko ohranili sa-

mostojno slovensko stranko v Italiji. Seveda ta politika ni lahka in tudi ne more biti do vseh strank enaka, ker je tudi njihov odnos do nas različen. Toda aktivni in delavni moramo biti vedno in povsod.

Kaj misliš, da bo treba narediti za SS v bodoče, če jo hočemo utrditi in razširiti? Ali obstajajo možnosti za večjo utrditev stranke tudi v videmski pokrajini?

Kot sem že rekel: točna določitev članstva in podelitev članskih izkaznic, vaške in krajevne sekcije ter stalno konkretno delo na terenu, kjer naj se v stiku z volivci in somišljeniki stalno razpravlja o raznih perečih problemih, tako kot se to že dela na Goriškem. Pri vsem tem pa ne smemo nikdar pozabiti na naše narodno poslanstvo; nekaterim se zdi kot bi danes narod ne igral več vloge, kot jo je še v bližnji preteklosti. To ni res, narodni problem je danes prav tako živ in važen kot včeraj. Poglejmo samo primer Baskov v Evropi! Narod je večno živ!

Če bomo Slovenski skupnosti znali dajati vedno tisto narodno in socialno lice, ki ga mora imeti, potem bomo lahko že pri prihodnjih volitvah dobili nazaj tiste glasove, ki so nam zdaj ušli, oziroma jih nismo dobili. Prepričan sem, da je že marsikomu žal, da je do tega prišlo! Slovenska skupnost ima kot edina slovenska stranka v Italiji, v kateri morajo dobiti prostora vsi, ki mislijo predvsem slovensko, še vso bodočnost pred seboj, tudi v Benečiji, če bomo le delavni in vztrajni.

Vsem, ki so nam v teh težkih političnih trenutkih zaupali svoje glasove, obljubljam, da jih ne bomo razočarali, tudi če nimamo kapitalov in tolikih aktivistov, kot jih imajo druge italijanske stranke. Več kot 9.000 volivcev v tržaški in goriški pokrajini se namreč še vedno odloča za nas. Vsem tem se za zaupanje lepo zahvaljujemo.

Dr. Damijan Paulin

Za okrepitev stranke je potrebna še večja povezava z bazo. Nadaljevali bomo z ustanavljanjem in organiziranjem sekcij po naših krajih

Zdi se, da je bila Slovenska skupnost v Gorici za te volitve dobro pripravljena. V vaši politični organizaciji je namreč zavel nov veter, rešili ste se okostenelosti, ki vas je utesnjevala zadnjih nekaj let, vendar pa končni rezultat na teh volitvah ni bil povsod zadovoljiv. V absolutnem številu ste sicer dobro zdržali, toda izgubili ste kljub temu mesto v pokrajinskem svetu. Kje misliš, da so vzroki za to? Ali vam je škodila polemika z nekaterimi posamezniki, ki niso razumeli nujnega razvoja stranke v zadnjem času?

Da je bila Slovenska skupnost v Gorici dobro pripravljena za upravne volitve dokazuje že dejstvo da je v goriški pokrajini povečala glasove. Leta 1970 je prejela na upravnih volitvah 2.937 glasov letos, pa 2.970. Je to sicer malenkostna razlika, niti ni sorazmerna s povečanim volilnim koeficientom, toda če upoštevamo kratko dobo obstoja Slovenske skupnosti na Goriškem — ustanovljena je bila tri mesece pred volitvami — smo z rezultatom volitev lahko zadovoljni, tudi če smo pričakovali kaj več. Da nismo dosegli popolnega uspeha je tudi kriva nasprotna propaganda nekaterih bivših članov Slovenske demokratske zveze, ki niso hoteli sprejeti nove stvarnosti in so iz osebne užaljenosti pozabili na skupne interese.

Meniš, da vam je boj proti razlaščenju v goriški pokrajini škodil ali koristil?

Slovenska skupnost na Goriškem se je vedno odločno borila in se bo tudi v bodoče borila proti politiki razlaščenja, ki uničuje celovitost našega narodnostnega ozemlja in šibi go-

spodarski in socialni razvoj našega človeka. Mislim, da tako odločno stališče lahko samo koristiti, saj gre za problem, ki zanima našo skupnost v celoti.

Misliš, da bo v bodoče mogoče pridobiti za SS tiste Slovence, ki so tokrat volili vsedrjavne stranke?

O tem sem prepričan. Z bolj učinkovitim in kapilarnim delom bomo dosegli, da se bodo za edino slovensko stranko odločili tudi tisti Slovenci, ki morda niso dovolj poučeni o delu in namenu Slovenske skupnosti. V nasprotnem primeru je naša narodnostna skupnost v zamejstvu obsojena na podrejeno vlogo v okviru državnih strank.

Slovenska skupnost, tako tržaška kot goriška, boleha na pomanjkanju finančnih sredstev. Medtem ko so si vsedrjavne stranke poleg raznih skritih fondov zagotovile tudi finansiranje iz javnih sredstev, nima SS nobenega posebnega sklada za svoje delovanje. Nujno pa bi bilo potrebno vsaj skromno redno glasilo? Ali ne bi bilo mogoče izdajati tako glasilo za vso deželo vsaj enkrat mesečno?

Slovenska skupnost v Gorici že izdaja svoje mesečno glasilo »Naša pot«, v skoraj 2000 izvodih. Glasilo se je izkazalo izredno koristno za objektivno poročanje o delu Slovenske skupnosti. V jeseni bomo naklado podvojili. Ob ohranitvi že obstoječih glasil, mislim, da je tudi deželno glasilo Slovenske skupnosti potrebno in koristno. Želja po deželnem mesečnem glasilu je

prišla tudi na deželnem kongresu Slovenske skupnosti.

*Kakšni bodo v bodoče vaši odnosi z vsedr-
žavnimi strankami? Pred kratkim ste namreč
izstopili iz občinskega odbora. Se mislite po vo-
litvah vanj vrniti, če bo dana možnost za to?*

Na bližnjih upravnih volitvah smo se volil-
cem predstavili z jasnimi in konkretnimi progra-
mom. Če ga bodo druge stranke leve sredine
upoštevale in tudi izvajale, bomo sodelovali v
odborih leve sredine, v nasprotnem primeru
bomo naš boj nadaljevali v klopih opozicije.
V nobenem primeru ne bomo igrali kake pod-
rejene vloge.

*Kako ocenjuješ rezultat volitev v krminski
občini, kjer je letos prvič nastopila SS? Kakšne
so njene perspektive za bodočnost?*

Krminski Slovenci so se pri teh volitvah iz-
redno izkazali, saj so se prvič predstavili s sa-
mostojno listo in dosegli lep uspeh. Nastop Kr-
minčanov je izraz trdne volje, da se slovenska
narodnostna skupnost ohrani in okrepi tudi na

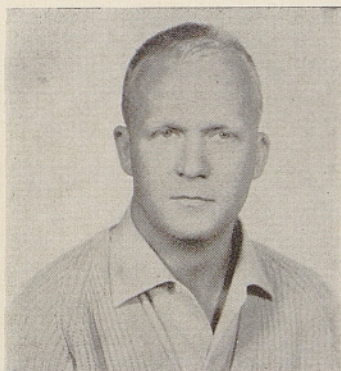
briškem področju. Slovenska skupnost je v Kr-
minu podvojila glasove in so zato realne mož-
nosti za bodoče uspešne nastope.

*Misliš, da so v preteklosti pozivi bivše SDZ
Slovenecem, naj volijo na parlamentarnih voli-
tvah za nekatere kandidate na listi KD, škodili
tudi pri teh upravnih volitvah?*

Že dejstvo, da je KD povečala glasove v ne-
katerih slovenskih krajih, priča, da so na naše
volilce, predvsem starejše, negativno vplivali ob-
časni pozivi, naj volijo na parlamentarnih vo-
litvah KD. Tudi pri teh volitvah je bilo veliko
glasovnic uničenih, ker so volivci prekržali znak
lipove vejice in znak KD.

*Kakšne načrte imate za okrepitev stranke v
bodočnosti in kako gledaš ti na sedanji politični
trenutek?*

Za okrepitev stranke je potrebna še večja
povezava z bazo, tako da bo politična linija
Slovenske skupnosti izraz interesov najširših
plasti naše narodne skupnost. Nadaljevali bo-
mo z ustanavljanjem in organiziranjem sekcij
po vseh naših krajih.

Dr. Rafko Dolhar

Neprijeten vtis imam, da je kriza vrednot zajela tudi vrednoto narodnosti

*Slovenska skupnost je na zadnjih volitvah
kljub nasprotnim pričakovanjem lahko nazado-
vala. Kateri so po tvojem glavni vzroki za to?
Ali lahko povežemo padec glasov Krščanske
demokracije z nazadovanjem SS?*

Po mojem je za nazadovanje SS pri volitvah
več razlogov. Omenil bi pa vsaj tri. Prvič se je
os javnega mnenja v naši državi premaknila
znatno na levo in to predvsem zato, ker se je
v zadnjih letih z raznimi oblikami partici-
pacije osvestilo vedno večje število državljanov,
ki so tako lahko ugotovili, kako počasi in ne-
dosledno naša država napreduje na poti social-
ne pravičnosti. Zaradi slabe politične volje ali
pa nesposobnosti tridesetih povojnih vlad je ve-
lika večina na papirju programiranih reform
tudi na papirju ostala. Popolnoma razumljivo
je, da vidi javno mnenje v stranki relativne ve-

čine, to je v KD, ki je predsedovala vsem po-
vojnimi vladam, glavnega krivca za tako stanje
v državi.

Drugič. Velik del slovenskega javnega mne-
nja se še vedno ne zaveda, da SS sicer v kra-
jevnih upravah zadnjih deset let sodeluje s KD
in tremi drugimi strankami sredinskolevičarske
koalicije, a samo zato, da lahko *izsiljuje* pravice
za našo narodno skupnost. Prepričani smo, da
nam je to tudi v precejšnji meri uspelo. Ne-
dvomno pa je, da smo to nalogo bolje opravili
kot katerakoli druga stranka, ki se poteguje za
slovenske glasove. Ker nam ni uspelo našim vo-
livcem objasniti vloge, ki jo ima SS v levosre-
dinski koaliciji, smo bili deležni, po mojem ne-
upravičeno, iste kritike kot KD.

Tretjič. K tej zgrešeni podobi SS je v veliki
meri pripomogla dvoličnost socialistične stran-
ke, ki v podeželskih občinah sodeluje s KPI in

tako rešuje svoj takoimenovani napredni videz, v tržaški občinski in pokrajinski upravi pa sodeluje s KD in tako pred meščani rešuje svoj meščanski videz.

Ti si v jeseni sprožil problem dvojezičnosti v občinskem svetu. Takrat si s to odločno potezo marsikoga presenetil, toda kasneje, se zdi, so akcijo prevzeli v roke komunisti. Obljubil si tudi, da boš v občinskem svetu govoril samo slovensko. Znano nam je, da so zaradi zavlačevanja z rešitvijo tega problema v tvoji stranki zahtevali tvoj odstop v občinskem odboru. Zakaj tega nisi storil?

Odkar sem se namenil, da bom v tržaškem občinskem svetu govoril le slovensko, nisem več spregovoril pri opravljanju svojih normalnih nalog občinskega upravitelja. Dvakrat pa sem po tem svojem sklepu le spregovoril v italijanščini in sicer prvič, ko sem posegel v dolgo in poglobljeno razpravo o uporabi slovenščine, ki sem jo bil sam sprožil in drugič ko sem se v občinskem sveu spomnil pokojnega prijatelja Černeta.

Zaradi zavlačevanja z rešitvijo problema o uporabi slovenščine v izvoljenih predstavništvih so nekateri tovariši res sprožili problem odstopa naših predstavnikov iz levosredinskih odborov, vendar strankini organi niso nikoli sprejeli zadevnega sklepa, drugače bi ga bil z velikim veseljem sprejel in izvršil. Menim pa, da naša stranka ne bo mogla v nedogled čakati na odgovor predsednika vlade tržaškemu županu v zvezi z dvojezičnostjo. Kot veš, smo med tem sprožili v zvezi s tem problemom tudi parlamentarno akcijo, ki ravno tako ni imela nobenega odziva. Zato bo stranka morala nujno tudi do tega problema zavzeti stališče.

Mišliš, da je za te volitve stranka naredila vse, kar je v njeni moči, ali ne? Ali ni mogoče zanemarila kakšna važnega področja? Kakšni so stiki z volilci? Ali so bili kandidati res najbolj izbrani in najbolj zaupanja vredni? Kako je mogoče, da smo v Nabrežini, kjer smo imeli deset let svojega župana, nazadovali za 4 odst. oziroma za 140 glasov?

Mislim, da lahko trdim, da je stranka naredila, kar je bilo v njenih močeh, ne le ob zadnjih volitvah, temveč tudi gotovo v zadnjem letu. Toda poudariti moramo, da je teh moči izrecno premalo. Nekoč razširjena idealistična zavzetost za politično delo postaja vse redkejša. Materialno blagostanje prinaša s seboj egoizem in neobčutljivost za skupno blaginjo. To je pojav, ki ga ne opazamo samo na področju političnega dela. Politično delo pa zahteva vedno večjo vsestransko prisotnost, strokovno usposob-

ljenost ter operativno angažiranost. Na tem področju bide SS svoj boj v nesorazmerno težkih okoliščinah predvsem s svojim glavnim političnim konkurentom, KPI. KPI je gotovo najresnejša stranka v Italiji, ki je svoje delo postavila na racionalne, rekel bi menažerske metode, ki so morale že zaradi tega in še zaradi razpoložljivosti kadrov in sredstev nujno privedi do uspeha. S tem seveda ne mislim reči, da dolguje KPI svoj uspeh izključno svoji organiziranosti.

Iz zgoraj povedanega nujno izhaja, da ima SS slabe osebne in tiskovne stike s svojimi volivci in z javnim mnenjem sploh, ker je za informiranje javnosti vezana skoraj izključno na splošna občila, ki nobeni stranki ne morejo zadoščati. Da je temu tako, pa je krivda v pomanjkanju kadrov in sredstev in tako je začarani krog zaključen.

Kandidatne liste morda res povsod ne odgo-varjajo najboljše krajevnim potrebam, toda izbrale so si jih krajevne skupnosti same, ki menim, da najboljše poznajo okoliščine, v katerih živijo in delajo. Nabrežina, mislim, da je problem zase. Tu mislim, da je bil kamen spotike in lahkega propagandnega izrabljanja odobreni regulacijski načrt. Ne mislim se na tem mestu spuščati v ocenjevanje tega urbanističnega instrumenta. Rad bi pa pripomnil, da vsak regulacijski načrt, tudi najboljši, nujno prizadene del občanov. Ti občani so, kot smo v nešteti primerih lahko ugotovili, iz raznih razlogov za urbanistične probleme najbolj občutljivi, ker lahko neposredno prizadenejo njihove interese, pa čeprav v korist širše skupnosti. Zato prizadeti občani ne gledajo ravno s simpatijo na občinsko upravo, ki je sprejela regulacijski načrt.

Veliko se je v SS govorilo o mladini. Nekaj mladih je v stranki tudi prav dobrih in agilnih, toda kaže, da je masa ostala izven SS. Zakaj?

Velik del mladine se navdušuje za radikalno reševanje družbenih problemov. Očitno mladina ni videla v SS dovolj radikalne politične formacije. In ker Slovenci na srečo nimamo desničarske organizacije, se je velik del mladih volivcev, kot je bilo sicer vnaprej pričakovati, stekel v izrecno levičarske stranke. Čeprav ima SS najmlajše pokrajinsko vodstvo v našem mestu, pa si doslej ni znala ustvariti samostojne mladinske politične organizacije, ki bi vsaj okvirno odražala usmeritev SS, morda tudi zato, ker ima pri nas mladina neoviran dostop do vseh strankinih organov. Vsekakor pa se mi zdi, da ni prav, da je, predvsem neštudirajoča mladina, ki predstavlja večino, podvržena izključno enobarvnemu političnemu vplivu. Zato bi bil že skrajni čas, da bi SS pristopila h konkretnemu reševanju te svoje dolgoletne programske točke.

Zajel nas je metež. Vključujemo se v stvarnost države, v kateri živimo. Vključujemo pa se tako, da se odpovedujemo svoji politični glavi, svoji politični samobitnosti. Koliko bomo mogli tako ostati še politični subjekt, narodna skupnost — nosilec svojih interesov? Če gremo v folklorizacijo in se spreminjamo v skupnost, ki ne bo več politično avtonomna, ampak samo jezikovna, koliko bomo mogli ostati Slovenci v polnem pomenu besede?

Mislim, da smo z vsem dosedanjim delom dokazali, da trdno verujemo v potrebnost slovenskega samostojnega političnega predstavnitva. In mislim, da so bile naše politične akcije pri izsiljevanju naših pravic mnogokrat tudi uspešne. Prepričani pa smo, da smo bili v obrambi interesov slovenske manjšine vedno v prvi vrsti in da smo k temu prisilili tudi druge vsedržavne stranke, ki se hočejo prikupiti Slovencem. Če kot nosilci ideje samostojnega političnega predstavnitva nismo dosegli zadostnega uspeha, potem sta lahko za to dve možni razlagi. Ali široke plasti našega naroda v zamejstvu ne čutijo te potrebe ali jo imajo za nekaj postranskega ali pa nam ni uspelo našemu občinstvu posredovati informacij o delu, ki smo ga za utrditev slovenske manjšine kot političnega subjekta opravili.

Včasih imamo občutek, kot da smo kljub vsem lepim besedam o mostu med narodi in o nenehni skrbi matične države za nas dejansko odpisani. Ali ni tudi to razlog za izid zadnjih volitev: češ saj se tako in tako ne da nič več narediti? Čemu se potem še boriti? To je morda isti občutek nemoči, kot ga imajo nekateri ljudje na Koroškem.

V resnici se vsiljuje vtis nezainteresiranosti matične domovine za konkretno in globalno reševanje naših problemov. Predvsem se ta videz vsiljuje ob misli, da naša matična domovina, ki je sopolpisnica pravnega akta, ki jamči naše pravice, že petindvajset let tolerira, da ga naša država ne izpolnjuje. To pa gotovo ne more ohrabrujoče vplivati na razpoloženje v naši narodni manjšini, temveč vsiljuje vtis, da nas je matica odpisala.

Če je narodnost vrednota kakor druge, ali ni morda tudi pri zadnjih volitvah rezultat pokazal, da je splošna kriza vseh vrednot zajela tudi vrednoto narodnosti. Zakaj naši volilci so do slej volili predvsem »slovensko«. In zdaj?

Neprijeten vtis imam, da je kriza vrednot zajela tudi vrednoto narodnosti. K temu je pri-

pomogla v precejšnji meri tudi bolj ali manj nepravilna interpretacija internacionalizma, ki je sedaj tako v modi bodisi v svoji meščanski ali pa v proletarijski inačici. Dejstvo je, da Slovenci, ki so vključeni v vsedržavne stranke, polagajo majhno važnost na uporabo materinščine, ki je poglavitni atribut narodnosti, saj v vseh strankinih organih, kjer so pomešani s člani večinskega naroda občujejo izključno v jeziku večinskega naroda. Materinščina jim služi samo za bolj ali manj strumentalno komuniciranje s slovenskim občinstvom. Ker večina naših sonarodnjakov ne polaga več velikega pomena na narodnost, lahko nastane vprašanje, ali je SS izčrpala svojo zgodovinsko nalogo. Glede na to, da postajajo svetovno nazorske ločnice med posameznimi strankami vedno bolj meglene, menim, da bi si morala SS zadati širši operativni program, ki bi zajel ne le narodnost, temveč tudi vse druge eksistenčne probleme naše manjšine, ki se, vendar že zato ker zadevajo manjšinsko skupnost, razlikujejo od eksistenčnih problemov večine.

Katere poteze misliš narediti zdaj kot politični tajnik za okrepitev stranke SS?

SS stoji danes pred resnimi problemi. Od resne in hladnokrvne analize teh problemov bo odvisna bodočnost SS in morda borba za manjšinske pravice sploh. To pa ne more biti problem moje osebe kot političnega tajnika niti ne ožjega političnega vodstva SS. Stranka namreč ni in ne more biti sama sebi namenjena. Prepričan sem, da danes, posebno za pripadnika narodne manjšine, ni dovolj na volišču oddati svoj glas za stranko, v katere pravilno politično pot veruješ. Zato bomo morali najprej ugotoviti, ali širše manjšinsko občestvo čuti potrebo po taki stranki. Glede tega sem optimist: če v naši deželi, kljub skromni narodni osveščenosti v videmski pokrajini, skoraj deset tisoč ljudi odda glas stranki, od katere ne more pričakovati nobene materialne koristi, potem smo lahko prepričani, da teh deset tisoč ljudi čuti idealno potrebo po stranki, kakršna je SS.

Z vsemi sredstvi, ki jih imamo na razpolago, in teh je žal malo, bomo morali prepričati naše občinstvo, da danes, če veruješ v neko idejo, vsaj med manjšino ni več dovolj oddati svoj glas za stranko, ki to idejo zastopa. Kdor je prepričan v pravilnost samostojnega slovenskega političnega predstavnitva, se mora zanj tudi posredno ali neposredno, pa vendar konkretno angažirati. Mislim, da bo moralo vodstvo SS v to smer zastaviti svoje sile in ob idejnem in konkretnem prispevku čim širših plasti naše narodne skupnosti preveriti opravljeno delo z morebitnimi napakami vred in programirati bodoče delo.

DESET LIR

Berači so števeci dobrotelnosti, ki se skriva v nas. Na cesti nas nepripravljene prisilijo k naglim odločitvam: koliko in kako bomo dali. Kar priznajmo si, da tistih deset, petdeset ali sto lir le redko odštejemo iz srca. Kadar ne gremo sploh mimo iztegnjene dlani, se naša dobrot pogosto zreducira na nekakšno mitnino, davek na življenjsko prednost, ki jo imamo pred siromakom. In ko se brez smehljaja na obrazu odkupimo, imamo še dovolj časa, da zelo kritično analiziramo, če je prosjak sploh vreden pomoči. Celo pri starcu radi ugiblujemo, če nima mogoče še kaj moči v mišicah, da bi šel delat. In gorje, če kdaj kasneje zagledamo našega podpiranca v gostilni, mogoče kar s prižgano cigareto v rokah! Kako si le drzne početi kaj drugega kot samo odganjati smrt zaradi sestrarnosti!

Jaz dajem beračem po tisoč lir. Seveda le dvakrat, trikrat na leto. Pri tem celo nekaj prihranim: ko bi po enkrat na teden stisnil v neznančevo dlan po sto lir, bi to zneslo že pet tisoč lir na leto. Ampak to ni važno. Tisočak odrinem zato, da za tisti dan skrajšam beračevo poniževanje. Vem, da bo postajal na svojem vogalu še dalje. Teoretično pa je možno, da je že lačen, pa še nima za kosilo. Z mojim povabljanim tisočakom lahko takoj reče: piši me v uh, bedni cirkus! Jaz grem jest!

Ampak vsa ta filozofija mi je bila poleti 1953 še neznanca. Ko sem jo okrog četrte ure popoldne mahal čez šentjacobski trg na inštrukcijo slovenščine, sem sanjal samo o ledeni Coca Coli. In o nekih lepih očeh, ki so danes osem tisoč kilometrov in 22 let daleč.

Na trgu je bilo vse prazno. Le nekaj golobov in otrok je premagovalo videz, da se je življenje ustavilo. Džip angleške vojaške policije je s svojimi lenobnimi zavoji dodajal še občutek eksotike z nejasnimi kolonialnimi reminiscencami. Vse je bilo negibno. Kot ona starka na vogalu ulice San Marco, kateri sem se približeval z radovednostjo, kaj vendar počenja zdoma v taki vročini.

Čaka vnuka? Ne, nima v očeh skrbi, ki jo noni prepustijo starši po službah.

Je namenjena k prijateljici na kavo in spo-

mine? Oči to spet izključujejo: nobenega pričakovanja ni več v njih.

Beračica. Ne more biti drugega. Čudno do-
stojanstvena za ta otožni posel, in vendar be-
račica. Desnica ji tiči v žepu črnega predpas-
nika. Zdaj pa ugiblji, če šteje nabrane kovan-
ce ali če prebira jagode kakega že tisočkrat
odbožanega in odmoljenega rožnega venca!

Obstal sem pred njo, tudi sam z roko v že-
pu, s prsti na desetlirskem kovanecu. Je ali ni?
Dam ali ne dam?

»Dober dan.«

»Dober dan, mladenič.«

In kako naprej? Roka je bistrejša od ust,
leze iz žepa in se ne ozira na oči, ki v zadre-
gi gledajo starkine. Toda zdaj zdaj bo treba
le nekaj reči. Kovanec ne more obstati v zraku,
ko ženička še vedno nekaj melje v tistem črnem
predpasniku.

»Nona... gospa, jaz...«

V tistem hipu se je dvignil zastor z njenega
obrazu. Kar tako, kot rečeš »dober dan«, pa je
nenadoma pozabljeno in odpuščeno bogve kaj
od bogve kdaj. Nič ni bilo vnuka in kave v nje-
nih očeh: nekaj čudno svetlega je šlo skoznje,
nekaj, kar soominja na božanje, ki se ni ures-
ničilo. Suhljata roka se je prisukala iz skrivnost-
nega žepa in ušla mojo, ki res že ni vedela,
kam s tistim desetlirskim kapitalom.

»Ne, dragi mladenič. Vi ste gotovo študent,
kaj pa drugega. Ničesar še ne zaslužite...«

Hotel sem jo prekiniti z inštruktorskim pono-
som, a mi je tisto božanje zaukazalo tišino.

»Hoteli ste mi dati majhno denarno pomoč.
Hvala vam iz srca. Toda jaz je ne morem spre-
jeti. Kdaj pozneje, ko boste na trdnih noгах,
bom pa rada sprejela, če se bova še kdai sre-
čala. Tole obdržite lepo zase. Pa pridno študi-
raite in Boq vam daj uspeh v življenju. Kar poj-
dite... Hvala...«

Roka se je razklenila. svetloha v očeh me je
presijala, koraki so prehiteli misel in me obe-
ljali dalje po moji poti. Še dolga časa pa sem
čutil nad seboi nekaj nejasno sozemljinoče-
ga. Če natančno pomislim, je imelo obrise križa.

S. M.

Razgovor s prevajalcem Kocbekove Tovaršije, prof. Alojzijem Rebulo

vjuintervjuint

Edvard Kocbek:
«Compagnia»
la resistenza partigiana
in Slovenia

Jaca Book

Tra il '43 e il '45
nei boschi della Slovenia
la «Compagnia» tra italiani
uomini in lotta contro il
fascismo ha fatto nascere
un'unità politica e umana
un progetto di società nuova
non ancora tradito

V začetku maja — tako rekoč v ciklonovem očesu »Kocbekove afere« — je pri milanski katoliški založbi JACA BOOK izšla v italijanskem prevodu Kocbekova »Tovaršija«. To je bilo menda prvič v zgodovini Trsta, da se je po velikih knjigarlah v središču mesta pojavila v visokih skladvnicah knjiga slovenskega pisatelja. Prevajalcu Alojzu Rebulo smo v tej zvezi zastavili nekaj vprašanj.

VPRAŠANJE: Pojav slovenskega avtorja v tujem jeziku, posebno romanskem, je ostal do danes nadvse redek dogodek. Kako je do tega prevoda prišlo?

ODGOVOR: Decembra 1972 je bil v ljubljanski Drami literarni večer v počastitev stoletnice Društva slovenskih pisateljev. V znamenju enovečerne kulturne koeksistence so nastopili predstavniki najbolj raznorodnih književnih struj na Slovenskem, od Potrča do Kermaunerja, od Voduška do Klabusa. »Glej, kako občinstvo najbolj ploska osebnostim,« mi je rekel za odrom nekdo, ko sem sam čakal na nastop. Dejansko je najdaljšega od vseh aplavzov požel Kocbek. Prireditelj je v celoti dišala po jubilejnem kompromisu, po novem političnem kurzu je tudi sicer bilo ozračje nesproščeno. Delo se je naslednji dan izmazalo s kratko blede novice, ne da bi sploh navedlo imena nastopajočih, S Kocbekom sva odšla, še preden je bil tisti dokaj melanholični književniški mimohod mimo. Kljub že pozni uri me je povabil na dom. Gospa Zdravka je ne vem kako v hipu pričarala odličan zrezek in odlično solato. V rokah sem držal novo izdajo »Tovaršije«, ki je bila pravkar izšla v zbirki Naša beseda, s pristrčnim avtorjevim posvetilom. Kocbeka sem med drugim vprašal, kako je moglo ostati delo takšnega kulturnega formata blokirano znotraj slovenskih meja, medtem ko so kakšnega kranjskega Janeza prevajali v ne vem koliko jezikov. Tedaj je omenil, da je bil pripravljen prevod v češčino, a da je založba zahtevala od njega, da črta vrsto pasusov s krščansko vsebino. Husakov re-

žim tistega slovenskega tributa ni dobil: Kocbek je tisto zahtevo odklonil in tako je češki prevod padel v vodo. Prevod v srbohrvaščino pa je onemogočil njegov bivši bojni tovariš. Prav tako je zaradi premajhne resnosti prevajalca odpadla možnost nemškega prevoda. S trpkostjo sem poslušal žalostni seznam. In tedaj mi je nenadoma šinila misel: kaj, če bi tisto nekaj italijanščine, kar je po zaslugi fašizma znam, postavil v službo slovenske besede? Če bi se lotil »Tovaršije«?

VPRAŠANJE: Kdaj ste jo začeli prevajati?

ODGOVOR: Tako rekoč v nočnem vlaku, ko sem se vračal v Trst. S svinčnikom v roki sem jo začel prevajati naslednji dan. A bolj kot prevajati sem se začel opajati z njo: v tem filološkem transu so prešle božične počitnice in pomlad. Bilo je opojno preigravati na tisoč let starem, bogatem jeziku, kakršen je italijanščina, partituro mlade Kocbekove slovenščine, njene slovesne smrtne mole, njene zelene gozdne ekstaze...

VPRAŠANJE: Ste začeli prevajati od začetka?

ODGOVOR: Ne, ampak sredi knjige, z zapisom z dne 17. julija 1942, ko se začenja roška ofenziva.

VPRAŠANJE: Zakaj?

ODGOVOR: Takrat nisem vedel, da bo prevod izšel pri esejistični založbi, kakršna je JACA BOOK. Računal sem — kolikor sem sploh na karkoli računal — na standardno leposlovno založbo. Pred očmi sem imel povprečnega bralca, zainteresiranega predvsem za zanimivo pripoved. Zato tudi nisem mislil na integralni prevod. Iz Tovaršije sem hotel izdvojiti njeno epsko ogrodje, predvsem veličastni film roške ofenzive. *E' meraviglioso*, mi je telefoniral Italijan, predstavnik založbe, potem ko je dobil rokopis prevoda. Založba je hotela dodatke. Ko sem jih lani konec aprila prevedel in odposlal, sem dobil dolg seznam novih dodatkov. Proti pričakovanju so založbo posebej zanimali manjkajoči esejistični, še prav posebej ideološko-politični pasusi, kjer

prihaja do izraza dialektika razmerja med Kocbekovo kršćansko skupino in med Komunistično partijo Slovenije. Prevedel sem vse zahtevane odlomke in konec junija odpremil zadnjo pošiljko. Do celotnega prevoda prvega dela »Tovarišije« je manjkala kakšna poldruga pola, toda zvestoba obljubljenemu roku me je bila do kraja utrudila, poleg tega sem imel pred sabo drugi rok, ki sem ga bil obljubil koprski LIPI za zbirko novel Snegovi Edena. Tiste manjkajoče strani je prevedla založba sama na svojo pest. S kakšnimi spodrseljaji posebno pri lastnih imenih sem nakazal v svojem dopisu nekaterim zamejskim listom.

VPRAŠANJE: Tam ste omenili tudi možnost, da objavite neki detajlnejši zapis.

ODGOVOR: Šlo bi za naštevanje, torej za vrsto števil, za katere ta intervju ni najprimernejše mesto. Naj omenim samo to, da je največ tujih vrinkov na začetku in na koncu knjige, predvsem v zapisih v mesecih maju in juniju 1942.

VPRAŠANJE: Kaj bi povedali o težavah, na katere ste naleteli pri prevajanju?

ODGOVOR: Najlaže je bilo prevajati Kocbeka lirika, težje Kocbeka pripovednika, najtežje Kocbeka misleca.

VPRAŠANJE: Ste imeli vtis, da se avtorjeva snov dobro preleva v romansko dikcijo?

ODGOVOR: Imenitno! To sem na primer občutil ob opisu zapuščenih kočevarskih vasi, polnem silne poezije. V romanski preobleki se Kocbek predstavi za to, kar je, skoraj še bolj kot v slovenščini: vsaj toliko Evropejec, svetovljan, kakor Slovenec.

VPRAŠANJE: Potemtakem mislite, da »Tovarišija« primerno predstavlja zahodnemu bralcu Slovenijo, njeno geografsko in kulturno dušo?

ODGOVOR: Sprašujem se, katero drugo slovensko delo bi jo moglo predstaviti bolje: kateri drug slovenski avtor. Cankar je na primer za tujca zaradi svoje subjektivnosti premalo sporočilen. Večini drugih piscev — od Voranca do Kranjca — manjka prvina, ki je neobhodna vstopnica za evropski prostor: intelektualna razsežnost. To ima Kocbek v največji meri. Njegov partizanski dnevnik je tako rekoč prava enciklopedija vseh tistih problemov, ki zaposlujejo modernega izobraženca. Vzemite na primer njegove diskusije z Vidmarjem: tuji bralec se prav tako spozna v njih kakor slovenski bralec.

VPRAŠANJE: Bi lahko povedali kaj o tem, kako je bila LA COMPAGNIA, kakor se glasi italijanski naslov knjige, sprejeta v italijanskem okolju?

ODGOVOR: Kolikor sem slišal, gre knjiga v Trstu zelo dobro v prodajo: v veliki knjigarni

na Korzu je bilo do danes prodanih osemdeset izvodov. Kar se tiče odmevov v tisku, je knjigi napravil lepo uslugo tednik »Il Meridiano«, ki je Kocbeku posvetil celo stran, čeprav z bolj lahkim časnikarskim prijemom. Dovolj prizadet zapis je objavil te dni o Kocbekovi knjigi milanski dnevnik »Il Giorno«. Pričakovati je še druge odmeve, na primer v znanem dunajskem kulturnem tedniku »Die Furche«.

VPRAŠANJE: Kaj menite o praksi, da se slovenska dela izdajajo v tujem jeziku v Sloveniji, kakor se je na primer zgodilo z antologijo slovenske lirike v italijanščini, ki je nedavno izšla v Mariboru pri Obzorjih?

ODGOVOR: Načelno sem proti takšni praksi. Zakaj? Recimo kar iz narodnega ponosa. Slovensko delo si mora samo, iz svoje lastne kvalitete, najti založnika v tujini. Morda bo vaše bralce zanimalo še to: »Tovarišijo« sem začel prevajati brez najmanjšega računa, iz čistega veselja, ne da bi kaj dosti računal na možnost, da pride do objave prevoda. Kaj se je zgodilo? Da mi ni bilo treba storiti niti koraka, da sem prišel do založnika. Še več: založnik je prišel k meni na dom in pri meni sklenil pogodbo. Naj omenim še, da ni mogoče reči, da je Kocbek našel milost pri kakšni obskurni provincialni založbi. JACA BOOK spada med deseterico najaktivnejših in najuglednejših italijanskih založniških hiš.

VPRAŠANJE: Potemtakem je mogoče reči, da v tem primeru gre za res velik uspeh slovenske kulture.

ODGOVOR: Mislim, da ni pretirano, če rečem, da gre za prvi prodor slovenskega pisatelja na zahtevnejšem italijanskem kulturnem območju.

Planina na Ukvami vabi

Ob sklepu šolskega leta

ŠOLSKA ŽETEV

Po objavi šolskih uspehov se je šolsko leto 1974/75 praktično končalo. Ostanejo le še zrelostni izpiti, ki so se začeli 2. julija s pismeno nalogo iz slovenščine. Nekaj golih številčk bo gotovo zanimalo naše bralce. K zrelostnim izpitom se je letos prijavilo v Gorici in Trstu 108 kandidatov, ki so takole porazdeljeni:

klasični licej Trst 23 kandidatov, Gorica 7; znanstveni licej 27 kandidatov; učiteljišče Trst 7 kandidatov, Gorica 7 in še 6 privatistov; trgovska akademija 29 kandidatov, trgovska šola Gorica 2 kandidata.

Tudi na nižjih srednjih šolah je bilo v letošnjem letu zelo razveseljivo število kandidatov, ki so bili pripuščeni k zaključnemu izpitu. Na goriški srednji šoli »Ivan Trinko« je polagalo zaključni izpit 84 kandidatov in so vsi srečno zaključili obvezno šolanje. Imajo pa sedaj odprto pot, da s šolanjem nadaljujejo na višjih srednjih in strokovnih šolah, ali pa da se usmerijo na delo. Ker naša skupnost potrebuje šolane ljudi in je šolanje možno, priporočamo vsem, da si izberejo primerno višjo srednjo šolo. Na Tržaškem pa je na vseh sedmih srednjih šolah bilo pripuščenih k zaključnemu izpitu 226 kandidatov. Uspešno je ta izpit opravilo 224 učencev. Sedaj se vrše že vpisovanja v višje srednje šole in je upanje, da se bo lep odstotek odločil, da nadaljuje s šolanjem. Polne šole in pretesni razredi bodo najlepši dokaz, da živimo, da potrebujemo nove šolske stavbe, nadzidave in razširitve.

Osnovno šolo je na Tržaškem sklenilo 267 učencev, ki bodo morali sedaj obvezno nadaljevati s šolanjem na nižji srednji šoli. Uspehi v I. in II. razredu srednjih šol, kakor tudi na višjih srednjih šolah se sučejo okoli 80 odst., ki so že izdelali razrede v junijskem roku. Ostali pa bodo to opravili z marljivostjo med počitnicami in poželi uspehe meseca septembra. Je pa v pripravi reforma, ki bo popravne izpite ukinila, kot je to že v praksi pri malih in velikih maturah.

POGLEJMO ŠE MALO V PRETEKLO ŠOLSKO LETO

V šolskih letopisih bo ostalo preteklo leto zapisano kot posebno leto. Na eni strani so bile v šolsko življenje potegnjene aktivne komponente staršev, dijakov in neučnega osebja, kar pomeni izreden primer demokratizacije šole, in

vzbuja zanimanje kvalificiranih opazovavcev raznih evropskih držav.

Družbeni šolski organi so prevzeli nelahko nalogo in iščejo pota, kako bi na najboljši način koristili šoli in s tem družbi. Za našo narodno skupnost je to še posebnega pomena. Za to šolsko leto pa je značilno še to, da je bilo to najkrajše šolsko leto po koncu II. svetovne vojne. Odsotnosti, stavke, demonstracije, redna in izredna, upravičena in neupravičena zborovanja so teden za tednom motila reden pouk. Šola lahko uspeva samo v resnem učnem in formativnem okolju. Če ni časa za pouk, ni več resne šole.

Velika pridobitev je, da so višje srednje šole in univerza odprte vsem. To je zasluga demokratične družbene ureditve, odgovornih šolskih oblasti, sindikatov, političnih strank. Ker je šolanje odprto vsem na najširši ravni, je potrebno nuditi vedno resnejšo in učinkovitejšo šolo, jo dvigati in spopolnjevati z vsemi sredstvi tako, da bosta stopnja izobrazbe in priprava jamčili vrednost diplom in spričeval, ki bodo zares odgovarjala splošni in specifični pripravi in izdanim spričevalom.

Danes slišimo od vseh strani, da je šola v krizi, zlasti državna, ker vlagajo vedno manj prizadevanj v študij in delo. Motenj, katerim je priča današnji dijak, pa nihče ne upošteva. Bombe na šolah, mamila na vsakem vogalu, ugrabitve, ropi... kdo je kdaj dnevno doživljal kaj podobnega! Danes že zahtevajo odpravo ocen, širino v presojanju zrelosti, demagogi zahtevajo, da morajo vsi izdelati. Te zahteve bi bile do neke mere sprejemljive v obvezni šoli. Za višje šole bi pa to pomenilo pogubo. Kdor ne študira, ne more pričakovati od skupnosti študijskega naslova, ki pripada samo tistim, ki ga v resnici zaslužijo. Kako se bomo zaupali zdravnikom, odvetnikom, ki bodo šušmarji? Inženirjem in arhitektom, za katerimi se rušijo hiše in mostovi, ne moremo zaupati gradenj!

Ker je življenje resno, mora biti tudi šola resna, usposobljeno mora biti učno osebje, pa tudi učenci morajo pokazati voljo in sposobnost za delo. Danes se prevečkrat sliši: hočemo govoriti o aktualnih sodobnih stvareh, hočemo antifašistične programe... Tudi te je treba korenito spremeniti. Programe in učne knjige, morda bolj italijanske kot slovenske! Razen tega bo pravi učitelj vedno govoril o aktualnih stvareh, pa naj razlaga Tukikida, Tacita, Danteja, Foscola,

Prešerna in Cankarja, fiziko, kemijo, zgodovino in zemljepis.

MATURITETNI USPEHI

Uspehi pri maturah so naslednji: klasični licej Trst in Gorica vsi izdelali, eden odklonjen, znanstveni licej, vsi izdelali, učiteljišče Trst in Gorica vsi izdelali, trgovska akademija Trst 3 odklonjeni, trgovska šola Gorica vsi zreli.

PRIJETNE IN RESNE S ŠOLSKEGA PODROČJA

V Slivnem je nabrežinska občinska uprava začela graditi novo šolsko poslopje. Doslej je bila šola v najetih prostorih.

Srednja šola »Igo Gruden« v Nabrežini se mora še vedno stiskati v poslopju skupaj z italijansko šolo. Stavba pa ni grajena za šolo, temveč v druge namene. Občinska uprava mora vzeti v svoj načrt gradnjo nove šole.

Pred meseci so se začeli za učno osebje srednjih šol vseh stopenj posebni in redni usposobljenostni tečaji. To je velika pridobitev. Ti tečaji so tudi za slovenske šolnike.

Septembra bo natečaj za 20 rednih in 15 nadštevilčnih učiteljskih mest za slovenske šole na Tržaškem.

Znanstveni licej s klasičnimi vzporednicami nujno zahteva zvišanje šolskega poslopja na Vrtdelski cesti. Pokrajinska uprava je obljubila sredstva in začetek del.

Znanstveni licej »Fr. Prešeren« je 31. maja organiziral III. dijaško obmejno srečanje, katerega so se udeležili dijaki s profesorji iz Tolmina, Nove Gorice, Idrije, Postojne, Kopra, Pirana, Gorice in Trsta. Srečanje se je začelo v Bazovici pri spomeniku. Sledila so športna srečanja, tekmovanje ex tempore, literarni natečaj, skupno kosilo, podelitev nagrad in recital Rižarna. Vsi udeleženci so se razhajali z najlepšimi vtisi. Mladi so pokazali, da jih meje ne ločijo in da so njih težnje skupne in plemenite.

Tako kot znanstveni licej zahteva tudi učiteljišče, da se šolsko poslopje v ulici Caravaggio 4 nadzida. Stavba je pretesna. Vrtec, ljudska šola, srednja šola, učiteljišče in še šola za vrtarice nimajo prostora.

Kam po učiteljišču?

Med letošnjim šolskim letom je bilo na slovenskem učiteljišču nekaj novosti: ustanovili so *oddelek za vrtnarice in dopolnilni tečaj — peti letnik*. Ravno o tem zadnjem mislim nekaj povedati. Doslej sta bili odprti maturantom le dve poti: najobičajnejša — učenje v osnovni šoli — ali vpis na »Magistero«. Vstop na druge fakultete jim je bil zaprt.

Pred nekaj leti je Ministrstvo za javno šolstvo izdalo zakon, po katerem se lahko maturanti učiteljišča vpišejo v dopolnilni tečaj, ki ima enako vrednost kot peti razred katerekoli višje šole. Kdor bi obiskoval ta tečaj, bi imel prosto pot na katerokoli fakulteto. Toda tudi te možnosti so se lahko poslužili le italijanski dijaki. Slovenci bi se je tudi lahko, toda tečaj bi morali obiskovati na italijanski šoli.

Letos smo končno premagali to omejitev. Po koncu lanske mature smo se sošolci pogovarjali, kam mislimo v bodoče. Spoznali smo, da nas je kar lepo število, ki mislimo na univerzo, toda nujno na »Magistero«. Ta omejitev nas je motila. Radi bi šli tudi na druge fakultete. Premišljevali smo, če bi se vpisali na italijanski dopolnilni tečaj. Vedeli smo pa, da so ga nekateri starejši sošolci začeli obiskovati, a so ga potem opustili, ker se niso znašli. Pa smo se domislili, da bi poskusili ustanoviti tak dopol-

nilni tečaj na našem slovenskem učiteljišču. Izbrali smo delegate, ki so se pozanimali pri ravnatelju, kakšni so pogoji za ustanovitev takega tečaja. Že osnovni pogoj je bil za nas težko dosegljiv: za ustanovitev takega tečaja mora biti redno vpisanih petnajst dijakov. Nekateri je že zajel obup in so mislili stvar opustiti. Toda vztrajnejši so se spravili na delo. Prepričevali so sošolce, prijatelje iz prejšnjih letnikov in širili vest med učitelji. Prepričevanje je bilo skoraj najtežje delo, saj so se nekateri medtem že vpisali na »Magistero« in jih osebno stvar ni zanimala. Pa so uspeli tudi z njimi. Pred začetkom šolskega leta smo končno zbrali zahtevano število vpisanih. Od tu naprej nam je pomagal ravnatelj, ki je predlog predstavil pristojnim oblastem.

9. decembra lanskega leta smo dejansko začeli s poukom. Prve dneve je bilo nekoliko čudno, saj smo se tudi mi najmlajši razvadili med podaljšanimi počitnicami, nekateri so pa podolгих letih ponovno sedli v šolsko klop. Tudi med letom so bile težave. Ko smo dobili suplence, smo prihajali v šolo že trudni, in ko smo imeli suplence daleč ali v vrtcu, sploh nismo mogli v šolo. Nekateri so ravno zaradi naporne službe toliko izostali, da so opustili tečaj. Že redno obiskovanje jim je bilo prenaporno, kaj še, da bi

nadoknadili izgubljeni pouk. Imeli smo pa tudi opogumljajoče zglede. Tisti, ki so se vpisali na univerzo, so nekaj časa obiskovali lekcije na fakulteti, a so jih potem opustili, ker jih niso zadovoljevale. Pravili so, da več pridobijo na našem tečaju, kot na lekcijah, ki so na zelo nizki ravni. To nas je podžgalo. Najvztrajnejši — in verjetno najmanj zaposleni — smo se nekako dokopali do konca šolskega leta. Sedaj nas čaka pot na univerzo. Tokrat so nam vse poti odprte. Večina se bo vpisala na leposlovje in filozofijo, bodisi na leposlovno smer, bodisi na filozofsko. Izmed teh zadnjih se bodo vsi posvetili psihologiji. Med najbolj drznimi so tisti, ki mislijo na medicino.

So pa tudi taki, ki so se tekom šolskega leta odpovedali univerzitetnim študijem in so obiskovali tečaj le kot nadaljnjo izpopolnitev. (Sicer pa ni rečeno, da ne bodo nekega dne še prestopili univerzitetnega praga kot študentje).

Toda ravno sedaj, ko je skoraj vse za nami, se vprašujemo: Zakaj smo šli še eno leto v šolo? Je bilo to res tako potrebno? Odgovorili smo si na vse mogoče načine. Mnogi mislijo, da je bilo to potrebno, saj je ta tečaj potekal mnogo svobodneje kot običajni šolski pouk in smo mnogo pridobili.

Nekateri so odločno prōti takemu tečaju. Po njihovem je bilo vse le izpolnitev formalnosti, brez katere bi prav lahko šli na univerzo. Našla se je tudi srednja pot: tečaj sam na sebi je

res formalnost, toda na njem smo le nekaj pridobili.

Kakorkoli pač gledamo na ta tečaj, se pač moramo sprijazniti z dejstvom, da je to za sedaj edina pot za prost vstop na univerzo. Toda bojimo se, da letošnji maturanti te možnosti ne bodo imeli. *Tak tečaj morajo ustanoviti vsako leto znova, če je dovolj dijakov.* Dolgo smo premišljevali in računali, kako bi svojim naslednikom priborili ta tečaj. Prišli smo do zelo žalostnega zaključka: *da bi bil tečaj možen, bi se morali vpisati vsi maturanti iz Trsta (8) in vsi iz Gorice (7). To pa je dejansko nemogoče. Jasno je, da bi morali spremeniti pravilnik, vsaj kar se tiče števila dijakov. Ni prav, da tudi za slovenske šole zahtevajo toliko dijakov, kolikor jih zahtevajo na italijanskih. Italijanski dijaki se lahko zberejo iz treh šol, (kjer ima prav gotovo že vsak razred posebej dvakrat toliko dijakov kot naš letošnji četrti razred na učiteljsču!!!).*

Mislimo, da bi morali znižati število zahtevanih dijakov iz enega razreda (recimo 50 odst. razreda) ne glede na celotno število dijakov v razredu samem.

Toda za letošnji tečaj bi se morali zanimati ne samo zainteresirani dijaki, ampak tudi javnost. Kajti tudi pri tej malenkosti je čutiti dvojno merilo in krivičnost večinskega naroda do manjšine. Proti takim krivicam pa se moramo vsi boriti!

MARIJA BESEDNJAK

ŠAH IN MI

Portorož, drugega junija letos. V moderno dvorano avditorija se je danes vselila pisana družina: šestnajst vrhunskih šahistov, od teh enajst velemejstrov in — največja atrakcija med njimi — Karpov, na svoji prvi preizkušnji kot svetovni prvak. Prišli so iz Kube, iz Moskve, iz Budimpešte, iz Rima, da tu počastijo spomin Slovenca Milana Vidmarja, ki je že pred polstoletjem obogatila svetovni šah, pravzaprav njegov najzlahtnejši del, z dragocenim slovenskim prispevkom.

Med pozdravnimi nagovori, ki potekajo — kako bodrilno za nas manjšince! — v slovenščini (z izjemo enega samega srbohrvatskega), se sama porajajo vprašanja, se nehote vsiljujejo misli: Smo res Slovenci tisti mali narod, za kakršnega se izdajamo, tudi takrat, ko bi nam tujci te majhnosti ne prisodili? Ko pa se znamo izkazati v dejavnostih, kjer ni že golo število zasluga in maloštevilčnost že kar handikap?

Šah je ena takih dejavnosti. Dejstva govore nedvoumno. Naslov šahovskega velemejstra je prenekaterim velikim narodom nepoznano mednarodna priznanja, drugi ga poznajo le v enem ali dveh primerkih (Italijani so enkrat samkrat okusili njegovo slast, pred nedavnim). Slovenci se do danes lahko ponašamo s štirimi: Vidmar, Pirc, Parma, Planinc.

Kako to? Prej kot srečno naključje ali za specifični narodni genij bi se — pa če s tem tvegam prekletstvo — ogreval za drugačno razlago pojava. Zame je odraz trdih pogojev in preizkušenj, s katerimi se je od Karantanije sem sprijemal Slovenec, je stranski produkt sposobnosti, s katerimi se je moral naš David opremiti v neenaki tekmi z nasilnimi Goliati. Zvestoba lastni biti postane kaj naravno v šahu prepotrebna trma. Prav tako se da iznajdljivost proti tujcu s pridom uporabiti v zamotanih položajih proti šahovskemu partnerju. Človek, živ-

ljenjsko primoran vživljati se v druge, bo znal tudi iz šahovskih potez razbrati nasprotnikove naklepe. In če smo res, kot nam tujci včasih očitajo, skopi, potem se ta skopost z največjo lahkoto prelevi v ekonomijo, ki, nič manj kot družbo, obvlada kraljevsko igro. Ker pa smo, in tudi to nam tujci priznavajo, pristni, ne moremo ne občutiti pristnih vrednot, ki jih šah uteleša: lepote, resnice, pravičnosti.

Štirje velemejstri, smo rekli. Oglejmo si po vrsti te štiri najvidnejše predstavnike slovenskega šaha!

Prvi med njimi, Milan Vidmar, se je rodil v Ljubljani 1885. leta. Še potem, ko je postal velemejster in kandidat za svetovnega prvaka, se je šahu predajal le napol. Saj je bil elektrotehnik, univerzitetni profesor, avtor odličnih strokovnih učbenikov, pisanih v nemščini, po drugi svetovni vojni pa že tudi v slovenščini. Kot mu je ta dvojnost nedvomno bogatila življenje, tako ga je zelo verjetno oropala marsikataerega šahovskega uspeha. Kljub njegovi prirojeni neskromnosti nimamo namreč razloga, da bi podvomili v verodostojnost citata: »Elektrotehnika je šahovskemu svetu verjetno ugrabila svetovnega prvaka.« Samo nekaj njegovih najvažnejših turnirskih uspehov: Coburg (1904) 1-2 mesto, Barmen (1905) 2-3, Praga (1908) 3, Goeteborg (1909) 1, San Sebastian (1911) 2-3, Mannheim (1914) 2, Berlin (1918) 1, Košice (1918) 2, London (1922) 3, Semmering (1926) 3, kjer pa je premagal Aljechina, Hastings (1929) 1-2, Sliac (1932) 1-2.

Zaključni obračun vseh glavnih turnirjev dokazuje, da samo svetovnim prvakom Aljehinu, Capablanci, Laskerju in Botvinniku ni bil — za las — kos, aktivna pa je njegova bilanca s takimi zvezdniki kot Nimcovič, Bogoljubov, Duras. Brez Vidmarja bi bili šahovski letopisi osiromašeni za pomembno ime.

Vasja Pirc se je rodil 1907. leta v Idriji. Zanimanja za šah ni, v nasprotju z Vidmarjem, delil z nobenim drugim enako globokim zanimanjem, redno pa mu je nagajalo rahlo zdravje. Da močna volja in nadarjenost pometeta tudi s tako oviro, pričajo njegovi turnirski uspehi. Le nekaj najvažnejših naštejemo!

Rogaška Slatina (1929) 3-5 mesto, Štubnianske toplice (1930) 2, Praga (1931) 2, Sliac (1932) 3, Budimpešta (1934) 2, Maribor (1934) 1-2, Lodž (1938) 1, Harzburg (1938) 1, Stauntonov spominski turnir (1951) 2-4, Hamburg (1955) 3.

Petkrat je bil prvak Jugoslavije. In ne pozabimo njegovih matchov, od katerih je pač najpomembnejši oni, odigran na Bledu in v Ljubljani (1949. leta) z bivšim svetovnim prvakom Euwejem, ki se je končal neodločeno (5:5).

Svetovno znan in priznan je Pirc teoretik. Napisal je vrsto knjig in člankov o teoriji otvoritev. Ena izmed njih, ki je dovolj izpričala svo-

jo žilavost v turnirski praksi, nosi njegovo ime: Pircova otvoritev. Dovolj, da neko ime ne zapade pozabi!

Iz naše srede se je tudi že dvignil mladinski svetovni prvak. Bil je to Bruno Parma, in sicer v Haagu leta 1961. Kljub sorazmerni mladosti (rodil se je v Ljubljani 1941. leta) je seznam postaj njegovega šahovskega romanja obsežen:

Basel (1959) 2-4 mesto, Haag (1961) 1, Beverwijk (1962) 1, Málaga (1962) 1-3, Bamberg (1962) 1, Beverwijk (1963) 3-5, Zagreb (1963) 2-3, Jeruzalem (1964) 1, Amsterdam (1965) 2, Reggio Emilia (1965-66) 1, Luxemburg (1966) 1, Beograd (1967) 2, Bukarešta (1968) 1, Solingen (1968) 2, Pariz (1968) 1, Sarajevo (1970) 1-2, Natanya (1971) 1-2.

Parmov čut za pozicijo in za njeno ravnotežje meji že na virtuoznost. Je igralec, ki (ob velikem številu remijev) le redkokdaj izgubi. Tako je na zadnjih štirih turnirjih, ki se jih je udeležil, od skupno 66 partij zmagal 13, remiziral 53, nobene partije pa ni izgubil. Težko ga je premagati!

Vidmarjev memorial, ki smo si ga izposodili za okvir pričujočega zapisa, je tretji po vrsti. Prvi je bil odigran leta 1969 v Ljubljani. Kate-remu Slovencu ni sposkočilo srce, ko je na njem pred celo elito velemejstrov zmagal takrat še malo poznani nacionalni mojster Albin Planinc? Praznovanje preteklosti se je izteklo v poročstvo bodočnosti! Planinčev uspeh je bil tako velik, da je z njim presegel normo velemejstra. Ker pravila niso predvidevala dvojne promocije (v mednarodnega mojstra in v velemejstra), se je moral zadovoljiti s prvim naslovom in počakati do skopskega turnirja dve leti pozneje, da je bil na njem zaslužen kronan za velemejstra.

Planinc je svojevrstna šahovska narava. Če bi po vsem svetu skušali določiti najpriljubljenejšega šahista z anaketo, bi se ta skoraj gotovo izrekla za Planinca. Na turnirjih je že ustaljen običaj, da občinstvo pozablja na druge in se zatopi edinole v njegovo partijo. Njegov slog, poln domišljajskih poletov in iznajdljivih domislekov, poln žrtev in boja, to priznanje zasluži. Ga pa tak način igranja izpostavlja, tudi pred šibkejšimi nasprotniki, ki bi z njimi že solidna rutina zadoščala, kar ga stane marsikatero točko. Nič ne de, Planinc je edinstven!

Kaj vse bi se še dalo napisati o tej tematiki: o problemskem komponistu Plahuti, o evropskem prvaku dopisnega šaha Brglezu, o mnogo obetajočem mladem Barletu! Vsak pregled je že po svoji naravi nepopoln. Ne želimo drugega, kot da bi bil tale takšen, da bi ga bilo treba čimprej in čim temeljiteje dopolniti in posodobiti.

KAREL BAJC

Z NAHRBTNIKOM NA RAMAH

Gore so najlepše jeseni, vendar je vedno prijetno hoditi po njihovih stezah in se vzpenjati na njihove vrhove. Posebno ko je vreme najugodnejše in so dnevi najdaljši. Slovenci imamo baje že v krvi posebno ljubezen do gorã. Mnogi si kljub temu nagnjenju ne privoščijo izletov, ker mislijo, da so stroški v zvezi s planinarstvom previsoki. V resnici ni tako! To je najcenejši, najbolj razvedrilen in najbolj zdrav šport. Samo organizirati se je treba in programirati z vso načrtnostjo vsako pot in vsak izlet. V teh splošnih zapiskih bi radi dali nekaj informacij o možnih poteh, ki vodijo v naše zamejske gore, predvsem v gore, ki obkrožajo Kanalsko dolino. V tistih vaseh in zaselkih živijo še mnogi Slovenci, zato nam bo pot prijetnejša in zanimivejša. Odkrili bomo morda še marsikatero zanimivost, ki je prikrita splošni slovenski javnosti.

Že v začetku naj opozorim, da ti zapiski niso namenjeni strokovnjakom, ampak navadnim smrtnikom, ki praviloma ležejo na ture v navadnih športnih čevljih in brez kake sofisticirane gorske opreme, vendar pa s potrebno zalogo oblačil in drugega v nahrbtniku. Zato se tudi ne bomo ukvarjali z visokim gorništvom.

Najzanimivejše gorske ture v tem geografskem kotu so na vrhove: Ojsternik na italijansko-avstrijski meji, Male in Velike Ponce ter Mangrt na meji s Slovenijo. Na tej strani je tudi znani Kanin, ki so ga v zadnjih letih športno močno opremili. Sredi doline pa se dvigajo: Višarje, Lovci, Viš, Dve Špici ter mogočni vršac Špik nad policami ali Montaž, kot ga nekateri tudi imenujejo. Med vsemi temi vršaci je več drugih manj dolgih in manj napornih izletov. Največ jih je speljanih v stranske doline kot v divje Čurčelne, na Ukovško planino (oziroma Ukljansko planino, kot jo sami imenujejo), na Ravne, v Filzo, pod Vršič, v Tinji log, proti avstrijski strani, na jugu pa v čudovito in divjo Zajzero, na Rabeljsko jezero, na Belopeška jezera ter po vseh tistih oskrbovanih kočah in še delujočih stajah, ki so razpršene po ravninah in planinah Karnijskih in Julijskih Alp, kot se ta gorovja imenujejo. Tudi na Granudo je lep izlet, čeprav je steza vedno strma in se vije brez konca.

Kot smo že v začetku omenili, izleti na te planine in gore niso dragi, če izdatke pravilno planirate že ob odhodu. Za boljše tolmačenje teh tur bomo vse izlete razdelili v dve veliki kategoriji: v družinske izlete in v prijateljske izlete. Največ neuspehov običajno doživijo družinski izleti, najlepše pa navadno uspejo med sošolci ali kolegi. Organizacija obeh izletov je

bistveno drugačna. Prva kategorija zahteva poleg ljubezni do gora tudi neizmerno količino potrpljenja in uvidevnosti do sočlanov ekspedicije, druga kategorija pa rada trpi zaradi pre-nagljenosti nekaterih ali zaradi zastajanja drugih.

Za dober potek izletov je važno, da si izberemo primerno oporišče oziroma kraj ali točko, iz katere se nameravamo povzpeti na ta ali oni vrh. Ta točka naj bo vedno v dolini ob primer-nih zvezah. Nadalje mnogo odvisi od dejstva, ali pridemo do odhodnega mesta s svojim vozilom, ali pa smo vezani na javne prevoze oziroma na kako zasilno sredstvo.

Najprej bi začeli radi svoj opis z možnostjo, ki se odpira izletniku, ki se pripelje v Ukve, nekako zemljepisno središče cele Kanalske doline, ter najmočnejši kmetijski center celotnega področja. Od tu se bodo začenjale vse naše izletniške avanture, ki Vam jih bomo opisali.

Prižgal bom besede

*Kdo je nocoj napleskal umazan mesec
nad templjem,
kdo?*

*S plahte deževnih oblakov
diši po olju.
Vrtnic barve ležé čez rob.*

*Zadnjega vlaka hitri koraki
voščijo
lahko noč.*

*Z lic si izložbe obrišejo rdečila.
Veter,
kje si ostal nocoj?*

*Reka vesla s prelahkimi vesli
tovor
iz bal samote.*

*Sovi iztrga se krik,
ki ga miš ne sliši.
Hiša s hišo se stiska k tlom.*

*Kakor da tam in tam
in še tam
oznanja nasilje zvon.*

*Jaz pa bom k Svetemu Duhu
prižgal besede:
naj živé, da z menoj bo On.*

Vladimir Kos

Razmišljanje za sodobne žene o splavu: in dekleta argumenti, ne politizacija

Morebiti ne bo odveč, če uvodoma povemo nekaj o okoliščinah, v katerih se postavlja vprašanje splava, v katerih ga skušajo reševati in v katerih se ga končno tudi mi lotevamo. Pri tem seveda ne mislimo biti znanstveno točni in izčrpni. Zadošča nam razgrniti eno izmed značilnih potez, o kateri se nam zdi, da se čedalje bolj določno in zaskrbljujoče oblikuje v našem javnem življenju. Mislimo na površnost, s katero se odgovorni, predvsem politiki, lotevajo vprašanj, ki globoko zadevajo tako družbo kot celoto kot tudi posameznike v njej. Naj omenimo nedavne površne ukrepe, ki zadevajo šolsko ureditev, začasno ureditev univerz itd. Opaziti je na splošno neko nezmožnost politikov, da bi se približali problemom kot takim in jim skušali dati, opirajoč se tudi na dosežke znanosti, primerne rešitve. Obratno: pri reševanju problemov niso problemi prvi, temveč imajo prednost razni strankarski interesi, politična preračunavanja, kar lahko izrazimo tudi z besedami oportunitizem, demagogija ipd. Politika, ki naj bi bila skrb za skupno dobro, postaja vedno bolj sama sebi cilj, kar ne more pomeniti drugega kakor iracionalizem. Taka miselnost ni lastna le poklicnim politikom, saj je tako rekoč obvezujoče za somišljenike, da se drže navodil, ki prihajajo iz direktij strank.

To je kontekst, v katerem se danes postavlja tudi vprašanje splava. Naš edini namen je, da se približamo temu vprašanju brez predsodkov, da ga skušamo razumeti in da spodbudimo tudi bralce, da bi k njemu resno pristopili.

Naj omenimo še, da se lotevamo vprašanja splava kot družbenega vprašanja, kot problema ljudi različnih svetovnonazorskih gledanj in prepričanj. Predvsem za osebno odločitev je reševanje vprašanj v luči svetovnega nazora nadvse pomembno, a tako reševanje je sprejemljivo le za tiste ljudi, ki tak nazor tudi sprejemajo. Zunanaj meja lahko gledanje v luči svetovnega nazora pomeni oviro za resnično reševanje v okviru vsedržavne skupnosti. O moralnem, pravnem, medicinskem gledanju na splav bi mogoče zapisali kaj v prihodnjih številkah.

Katero trditev lahko postavimo o splavu, trditev, ki je tako rekoč obvezna za vsakogar? Osnovna ugotovitev je, da je splav sam na sebi

zlo. Ni človeka, ki bi se s tem ne strinjal, s takimi ali drugačnimi motivacijami. Kristjanu in marsikateremu nekristjanu je splav zlo, ker ga istoveti z umorom, drugim, če ne drugače, pa vsaj zato, ker splav pomeni hudo nevarnost za materino fizično in duševno zdravje. (Jugoslovanski ginekologi so se na primer v resoluciji postavili proti splavu.)

Če torej nekateri ljudje opravičujejo splav, ne delajo tega zaradi splava kot takega, temveč zaradi okoliščin, v katerih bi splav utegnil biti manjše zlo: npr. neodgovorno očetovstvo ali materinstvo, slabe ekonomske razmere ipd.

Danes večkrat slišimo, da je rešitev tega vprašanja legalizacija splava. Toda le malo je treba pomisliti in uvidimo, da je tako reševanje skregano z vsako logiko. S tem, da legaliziramo splav, legaliziramo zlo in, posredno, tudi tiste okoliščine, ki so privedle do njega. Z isto logiko bi reševali npr. problem tatvin ali lakote s tem, da jih legaliziramo.

Očitno je, da moramo iskati rešitev v drugi smeri: odstraniti je treba okoliščine, ki vodijo do splava. Naj navedemo nekaj ukrepov v tem smislu: spolna vzgoja v šolah ter vzgoja s primerno pomočjo sredstev javnega obveščanja (osebna izobrazba in osveščenost je faktor, ki je večkrat odločilne važnosti, ki pa ga pogosto premalo upoštevamo), pravičnejše podeljevanje družinskih doklad (s posebno pozornostjo za nezakonske matere in za družine, ki bi rade posvojile otroka, a finančno tega ne zmorejo), olajšanje postopka za posvojitev, razširitev ter pametna uporaba kontracepcije... Vsak izmed teh ukrepov seveda odpira zamotano poglavje zase, kot ga odpira tudi vprašanje pornografije. Proti pornografiji nismo zato, ker bi bili za to, da je spolnost »tabu«, ampak zato, ker gotovo vpliva na neurejeno spolnost, ker brutalno uresničuje popredmetenje človeka, predvsem ženske.

Nedvomno je upravičen ugovor, da je sprememba okoliščin dolgotrajen proces, če okoliščine pomenijo celotno družbeno ureditev. Vendar mislimo, da za reševanje posameznih vprašanj ni potrebna prej sprememba vsega sistema in da so vsekakor ukrepi, ki smo jih omenili, izvedljivi v približno istem času kot legalizacija.

Prej smo dejali, da splav utegne biti manjše

zlo, in izbira manjšega zla je gotovo upravičena. Toda to opravičilo zgubi svojo moč, kakor hitro pomislimo, da je vsaj v daljšem roku mogoče odstraniti tiste okoliščine, zaradi katerih je izbira splava manjše zlo. S tem seveda ne mislimo na tiste izredne primere, kjer npr. ženska splavi zaradi operacije ipd. Tu splav ostane manjše zlo. Namenoma se nismo dotaknili tistih primerov, ki so pri motivacijah splavov le izredni (statistično): posilstva, možnosti, da bo otrok nenormalen, in to prav zaradi izrednosti pojavnosti.

Zavedamo se, da so naše misli v marsičem površne in da smo morebiti nevede obšli kakvažen aspekt vprašanja splava. Toda naš namen ni bil ta, da pokažemo na dokončno rešitev. Radi bi le opozorili na nujnost, da se vprašanju splava približamo z vso resnostjo, ki jo zahteva, in na dejstvo, da je vsaka površnost neupravičena.

M.B. in I.J.

Počitnice z otroki

Na počitnicah z otroki se prav tako lahko odpočijemo kot na dopustu brez otrok, če izberemo primeren kraj za počitnice.

Dokler hodijo starši sami na dopust, si lahko po svojem okusu izbirajo kraj oddiha. Brž ko začnejo jemati otroke s seboj, je drugače. Starši bi se radi odpočili, otroci bi se radi nadvijali. Če za divjanje nimajo priložnosti, postanejo nepotrpežljivi in sitnarijo, dokler niso spet doma, v starem okolju. Peljite se z otroki v kraj, kjer bodo imeli dovolj prostora za tekanje, še najbolje k morju. Obala naj bo peščena, položna in prostrana. Otroci se seveda dobro počutijo tudi v gozdu ali v hribih, če se že prej naučijo pešačiti. Do osmih let niso dovolj vztrajni za dolga potovanja. Čim manjši je otrok, tem bližje pojdite na počitnice, v podnebje, ki ga je vajen. Otroci so dosti bolj občutljivi za podnebne razlike kot odrasli. Starši, katerih otroci so mlajši od šest let, naj z otroki nikar ne hodijo na počitnice v tujino. Koliko star otrok sme prvič s starši na dopust? Zdravniki in psihologi menijo, da pred dvema letoma in pol ni priporočljivo.

Počitniško delo

Počitnice so namenjene oddihu. Mnogi dijaki grede raje delat. Ali jim smejo starši dovoliti počitniško delo?

Otroci, ki še niso dopolnili 16 let, po zakonu ne smejo delati za denar, tudi v počitnicah ne. Nobeno podjetje jih ne sprejme, nasprotno pa rada sprejemajo na počitniško delo starejše dijake. Možnosti je dovolj: v državnih vrtnarijah,

na gradbiščih, v skladiščih, vrtnarijah, v gostinstvu, v tovarnah, pisarnah in bolnišnicah. Mladi ljudje si s prisluženim denarjem lahko izpolnijo želje, ki si jih sicer z žepnino ne morejo uresničiti. Ali lahko starši z mirno vestjo pustijo svoje otroke delati med počitnicami? Ali niso potem počitnice prekratke? Šola je prav tako naporna kot redno delo, zato potrebujejo otroci počitnice za oddih. Počitniško delo ne sme trajati dalj od polovice počitnic. Počitniškemu delu v prid govori več razlogov:

— *Otrok spoznava ljudi, s katerimi sicer ne pride v stik, in se z njimi sporazumeva.*

— *Včasih se celo seznanijo s svojim bodočim poklicem in preskusi, če so njegove predstave realne.*

— *Če od otroka ne zahtevamo preveč, je fizično delo odlična protiutež mnogim šolskim uram, ko mora nepremično sedeti.*

Starši se morajo vnaprej natančno pozanimati, kakšna bo otrokova počitniška zaposlitev. Samo tako lahko pravočasno ugotovijo, ali bo počitniško delo za otroka primerno.

Vzroki raka

Že večkrat so spravljali v zvezo bakterije in nastanek raka, vendar do pred kratkim neosnovano. V zadnjem času pa so odkrili dve zvezi bakterij in raka, pri katerih lahko z gotovostjo trdimo, da so bakterije povzročiteljice rakastih sprememb. Pri prvem primeru gre za rakaste tvorbe človeka, pri drugem pa za rastlinskega raka.

Človeški rak lahko povzročajo bakterije s svojimi presnovki. V črevesju se razkrojni produkti nitratov, ki pridejo v telo s hrano in vodo, vežejo s presnovnimi snovmi beljakovin v tako imenovani nitrozamin, katerega smatrajo sedaj za zelo kancerogeno snov, to je snov, ki je sposobna povzročiti raka. Nekatere vode v naravi vsebujejo več teh nitratov, ki so predhodniki nitrozamina, nekatere manj. Zato je že iz tega vzroka razumljivo, da imajo ljudje v nekaterih krajih večji odstotek pojavljanja raka, zlasti na prebavilih, kot je to v drugih in celo sosednjih krajih. Presnovke nitratov, ki se nato vežejo s presnovki beljakovin v kancerogeno snov, lahko tvorijo v črevesju ali že predhodno v postani hrani razne bakterije. Od teh so mnoge take, ki jih že ob normalnih okoliščinah dobimo v človekovih prebavilih.

Za rastlinski rak pa je znan drug način nastanka. Povzroča ga določena bakterija, ki jo imenujemo ravno zaradi tvorbe tumorjev *Bacterium tumefaciens*. Ta ne povzroča nastanka tumorjev direktno, ampak preko svojih virusov, ki jih nosi v sebi.

Dr. B. B.

Svetovni popotnik dr. Andrej Kobal je bil gost DSI 26. maja. Tako je podpisoval svojo knjigo spominov številnim občudovalcem.

RIŽARNA

Od dva do tri tisoč ljudi se je v nedeljo, 8. junija, oddolžilo žrtvam tržaške Rižarne s spominsko svečanostjo, ki so jo pripravile tržaške župnijske skupnosti in katoliške organizacije. Čeprav je bila ta prireditev množično obiskana, se je je tržaški dnevnik spomnil šele teden kasneje s kratkim povzetkom članka, ki ga je objavil Katoliški glas. Na prireditvi so nastopili združeni cerkveni zbori pod vodstvom Dušana Jakomina, otroški zbor pod vodstvom učiteljice Ljube Smotlak ter recitatorja Marija Mislej in Aleksij Pregarc. Posamezne točke je povezoval radijski napovedovalec Jožko Gerdol, spominski nagovor pa je imel ravnatelj dolinske srednje šole Aldo Štefančič.

SLOVENSKA SLOVNICA V FRANCOŠČINI

Profesor slovenskega jezika v Parizu Claude Vincenot je napisal slovensko slovnico v francoščini, ki je »doslej najpopolnejša in najobsežnejša slovnica slovenskega je-

zika, ki je bila kdaj napisana v tujem jeziku«. Za zdaj je izšla v 500 izvodih, obsega pa 350 strani. Profesor Vincenot je v intervjuju za ljubljansko televizijo izjavil, da se je tega dela lotil zato, ker se mu zdi škoda, da je bogastvo slovenske kulture marsikomu nedostopno zaradi nepoznanja slovenskega jezika.

ETNOGRAFSKI MUZEJ V ŠKEDNJU

V soboto, 21. junija, so v Škedenju odprli zanimiv etnografski muzej o življenju v Škedenju. V pritličju sta starinsko opremljeni kuhinja s pečjo za peko kruha in spalnica. V prvem nadstropju pa je razstavni prostor, kjer bodo ciklično razstavljali razne predmete, grafike, orodja, noše in drugi zgodovinski in etnografski material.

CERKEV V SLOVENIJI

Ljubljansko Delo z dne 17. junija poroča, da je komisija za odnose z verskimi skupnostmi pri Izvršnem svetu Slovenije na seji obrav-

navala odnose med »samoupravno socialistično družbo in rimsko katoliško cerkvijo.« Odnose je komisija ocenila pozitivno, zlasti izjavo ob 30-letnici osvoboditve, objavljeno v Družini. Negativno pa so ocenili ravnanje »dela emigrantske duhovščine«, ki »ima določen vpliv v takoimenovani dušebrižniški službi za naše delavce na začasnem delu v tujini.«

TOVARNA TOMOS

Tovarna Tomos v Kopru se je znašla v težavah, ker se je prodaja mopedov zataknila. V skladiščih imajo zdaj že preko 20.000 motorjev te znamke.

VIDA JUVANOVA

Sredi junija je slovenska gledališka umetnica in igralka Vida Juvanova slavila 70. rojstni dan. Za svoje življenjsko delo je poleg drugih priznanj prejela že tudi Prešernovo nagrado.

POLETNE KRIŽANKE

V okviru mednarodnih poletnih kulturnih prireditev bo letos v Ljubljani devet opernih predstav, osem folklornih nastopov, štiri orkestralni koncerti, šest vokalnih, dva komorna in šest solističnih koncertov, po dva večera monodrame in pantomime ter kabaret, dramska igra in musical. Vsega torej 42 prireditev z več kot 2.000 izvajalci.

»KRŠČANSKA AVANTURA« V NEMŠČINI

Dunajski katoliški tednik »Die Furche«, o katerem smo pred kratkim že poročali, da je objavil nekaj člankov o zamejskih Slovencih, je pred kratkim posvetil eno celo stran tržaškemu pisatelju Alojzu Rebuli in njegovi »Krščanski avanturi«.

TRGOVINSKA BILANCA

Trgovinska bilanca med Italijo in Jugoslavijo je trenutno zelo neuravnovešena in za Jugoslavijo negativna. To dejstvo se žal more obrniti tudi v našo škodo, ker je v pogajanjih z Italijo naša matična domovina v podrejenem odnosu.

PROF. MARTIN JEVIKAR

Po dvanajstih letih zapušča prof. Martin Jevnikar univerzo v Padovi. Odslej bo poučeval samo na novi videmski univerzi.

MARJAN KRAVOS

Na letošnjem grafičnem bienalu v Ljubljani je z grafiko zastopan tudi naš prijatelj in sodelavec Marjan Kravos, ki je pred leti opremil pesniško zbirko Alberta Miklavca »Prošnja za jutri«. Mlademu umetniku k uspehu iskreno čestitamo!

KULTURNI DOM V CELOVCU

Pred časom so na Koroškem sklenili zgraditi v Celovcu slovenski kulturni dom. Za to so že dobili parcelo, ki pa so jo takoj zatem »mestni očetje« spremenili v rezervat za mestni muzej in parke, skratka za neprimerno objektu kulturnega doma. To so storili očitno zato, da ne bi stal slovenski kulturni dom v središču »nemškega Celovca«.

ITALIJANSKA ŠOLA NA KOPRSKEM

V tem šolskem letu je štiri srednje šole z italijanskim učnim jezikom na Koprskem obiskovalo 168 dijakov. Na italijanski gimnaziji v Kopru, ki je imela letos 28 dijakov, je osem maturantov. Največ dijakov italijanske narodnosti je obiskovalo ekonomsko srednjo šolo v Izoli, kar 62.

PLOŠČA PRIMORSKIM DUHOVNIKOM

Za letošnjo jesen, v septembru, pripravlja Slovenska prosveta iz Trsta na Repentabru odkritje spominke plošče slovenskim duhovnikom, ki so v težkih časih ohranili Primorcem slovenstvo in krščanstvo.

PRVI SLOVENSKI DOKTOR V VIDMU

Fakulteta za tuje jezike in literature je bila ustanovljena v Vidmu leta 1968, slovenščina pa je tam začela delovati šele v letu 1971—1972. Dne 27. junija 1975 je bil v Vidmu prvi doktorat iz slovenskega jezika in literature. Doktorirala je Kazimira Blasi (Blazič) iz Gorice, ki je napisala doktorsko razpravo Človek in zemlja v delih Danila Lokarja. Razprava je napisana v slovenščini — 246 strani —, le povzete je v italijanščini. Zagovarjala jo je pri prof. Martinu Jevnikarju in dosegla odličen uspeh.

NADŠKOF SANTIN ODHAJA

Po 37 letih škofovanja v Trstu se nadškof Anton Santin poslavlja od Trsta. Nasledil mu je goriški nadškof Peter Cocolin, ki bo odslej upravljal tržaško škofijo, a bo kljub temu ohranil tudi goriško nadškofijo. Upravno bo torej tržaški del bivše tržaško-kopske škofije neka izenačen z ozemljem, ki ga upravlja škof Janez Jenko. Čeprav status bivše škofije še zdaleč ni urejen, kot bi moral biti, vendar je bil storjen s tem imenovanjem korak v smeri reševanja tega problema, ki traja že vseh trideset povojnih let. Z imenovanjem novega administratorja msgr. Cocolina smo lahko Slovenci zadovoljni, saj je dokazal na Goriškem dovolj posluha tudi za probleme goriških Slovencev. Novi škof tekoče govori slovensko.

NAGRADA ZA PREVAJANJE

Znani koroški prevajavec Peter Kersche, o katerem smo poročali v letošnji 2.-3. številki, je dobil 16.000 šilingov denarne nagrade koroškega deželnega glavarja za kulturno delo. V glavnem prevaja sodobne slovenske pesnike in priobčuje prevode v kakih 17 avstrijskih, nemških in švicarskih revijah in časopisih, priredil pa je tudi več literarnih večerov v Gradcu in Celovcu.

KOCBEKOVA AFERA V EVROPSKEM TISKU

Prvič v slovenski kulturni zgodovini se je evropski tisk ukvarjal s slovenskim pisateljem. »Kocbekova afera« je posebej odjeknila v nemškem kulturnem prostoru. O njej so pisali časopisi »Kleine Zeitung« (Graz), »Die Furche« (Dunaj), »Frankfurter allgemeine Zeitung« (Frankfurt) kar petkrat, »Süddeutsche Zeitung« (München) dvakrat, »Die Welt« (Hamburg).

ŠKEDENJSKA POLETNA PRIREDITEV

V Škedenju je bila na praznik sv. Petra in Pavla prireditev na prostem, ki jo je priredil škedenjski Dom Jakoba Ukmarja. Po dolgih letih je bila to prva večja slovenska manifestacija v tem kraju.

R A Z P I S

1. Revija Mladika razpisuje

IV. literarni tečaj

- za izvorno še neobjavljeno črtico ali novelo poljubne vsebine, z željo da bi dela odražala življenje, delo in običaje tukajšnjih ljudi in da bi kar najbolj odgovarjala konceptu te družinske revije.
2. Na razpolago so sledeče nagrade:
Prva nagrada: 50.000 lir
Druga nagrada: 30.000 lir
Tri enake tretje nagrade po 15.000 lir.
3. Rokopise je treba poslati v dveh tipkanih izvodih s priporočeno pošiljko na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3-I, 34133 TRST, do 15. decembra 1975.
4. Ocenjevalno komisijo sestavljajo univ. prof. in kritik Martin Jevnikar, glavni urednik revije prof. Jože Peterlin, pisatelj prof. Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc in pesnica Ljubka Šorli - Bratuževa. Mnenje komisije je dokončno.
5. Izid natečaja, ki je odprt vsem ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu na javni prireditvi in po časopisju ter bo sporočen z osebnim pismom nagrajenem.

*

LISTNICA UPRAVE:

L.B., ZDA - Očitno nam ni bil dostavljen ček, ki ga navajate. 12. oktobra 1974 smo vnovčili Vaš zadnji ček v znesku 20.US dol.

E.L., Cerovlje - Iskrena hvala za dar, ki ste nam ga poslali. Nimamo pa Vašega točnega naslova. Nam ga lahko pošljete?

M. P. - Prejeli smo Vaš točen naslov, potem ko so zamenjali ime ulici in hišno številko. Hvala tudi za spremembo naslovov Vaših sosedov.

Dr. S. P. - Želite, da Vam pošljemo našo revijo na dom ali v ambulanto? Morda želijo Vaši pacienti brati v čakalnici tudi slovenske revije. Z več strani smo slišali to željo.

M. B. - Sporočamo Vam, da imamo na našem sedežu na razpolago številke iz prejšnjih letnikov. Nekatero Vam — žal — lahko posredujemo samo v fotokopijah, ker so že pošle. Upamo, da Vam bo tudi tako prav. Oglasite se še kaj!

Isto velja za I.F., Gorica.

Z.I., Trst - Iz pregleda naših računov nam dolgujete naročnino za leta 1973, '74 in '75. Skupno znaša: 8.000 lir. Vaš dar za naš tiskovni sklad znaša torej 2.000 lir. Najlepša hvala!

čuk na obelisku

PA NISMO VEDELI

Ali veste, kaj je letos dobila v dar od Miklavža revija MOST-IL PONTE? Lep eleganten UMIVALNIK-CATINO, da bi si lahko dvojezično umila roke ob Kocbekovi aferi.

DVE IMENOVANJI

Glede na redko prakso, da se funkcionarji Slovenskega gledališča v Trstu izmenjavajo tudi kot pisci dramskih besedil v izvedbi istega Slovenskega gledališča v Trstu, ČUK — po sugestiji Primorskega dnevnika z dne 25. junija t.l. — proglašaja Josipa Tavčarja za HIŠNEGA dramatika umetniške hiše v Petronijevi ulici, ravnatelja Filiberta Benedetiča pa za njenega KUHINJSKEGA dramatika.

Slišati je, da italijanska gledališča mislijo slediti praksi Slovenskega gledališča. Ni izključeno celo, da povzamejo domislico našega ČUKA. To bi bil edinstven primer izžarevanja slovenske kulture v tuj kulturni prostor.

NOVO ODLIKOVANJE

Kot znano je goriški odvetnik dr. Avgust Sfiligoj iz prav nič osebnih, ampak trdno načelnih razlogov odklonil odličje, ki mu ga je nedavno hotela pokloniti Slovenska skupnost. Zdaj se sliši, da misli sam ustano-

viti novo odlikovanje za Slovence, zaslužne za spodkopavanje Slovenske skupnosti. To bo RED BELE GLASOVNICE S PODVEZO. Baje bo na njem besedilo: »En pokrajinski predstavnik manj — en Sfiligoj več!«

NAŠIM DOPISNIKOM

Našim cenjenim dopisnikom priporočamo, naj se v svojih dopisih v »Gospodarstvo« izogibajo vseh lastnih imen, ki se začenjajo s K (na primer Kuba, Kupido, Koreja, Koromandija, Kostarika, Kunigunda, Kurent, Kocbek...). V tiskarni se nam je namreč izgubil veliki K.

Gospodarstvo

DIMENZIJE

STARODAVNA slovenska zamejska lekarna sporoča cenjenim odjemalcem, da bo kljub modernim farmakološkim metodam še dalje skrbela za narodno zdravje s tradicionalnim LIPOVIM čajem. Onim, ki se odločajo za svečke (supposte) trvd PCI in PSI, sporoča, da jih lahko dobijo v sosednji lekarni. Opozarja le, da bodo te svečke čedalje daljše in debelejše...

ZAHVALA

Italijanska komunistična partija se zahvaljuje znanim in neznanim fašistom za bombe, ki so usmerile državno javnost v glasovanju na levo. Žrtve so že bile počaščene z enominutnim molkom. Volilcem in ostalim pa je namenjen precej daljši molk. Slovenci bodo lahko molčali dvojezično.

zasmeš indobrovoljo

»Natakar, je to solata za dve osebi?«

»Seveda, za obe!«

»Kako pa da ste potem dali samo enega črva?«

★

Sodnik: »Človek božji, kaj niste pomislili na svojega očeta, ko ste kradi?«

Obtoženec: »O sem. A ni bilo prav nič primernega zanj.«

★

Gospod doktor, postal sem neverjetno pozabljiv. Kaj naj naredim?«

Zdravnik: »Od kdaj pa to opažate?«

Pacient: »Kaj ... odkdaj?«

★

Oče: »Veš, da je Maribor dobil univerzo?«

Sin: »A res? No ja, tekmo je pa spet izgubil.«

★

Prebivalci majhne vasi so pred ovinkom malo pred vasjo dali napis: Vozite previdno, naša vas nima bolnišnice!

★

»Je tvoj ta avto?«

»Kakor nanese. Če je opran, je od žene, če je ples, je od hčerke, če je nogometna tekma, je od sina, kadar pa mora v popravilo, je moj.«

★

Pretirana vljudnost.

V vlaku: »Gospod, oprostite, ali berete časopis, na katerem sedite?«

★

Tine je prišel v bolnišnico obiskat Toneta. Ta je ležal ves obvezan, dve strežnici pa sta se trudili, da bi ga prenesli na drugo posteljo.

»Kako je kaj?« vpraša Tine.

»Dobro,« se je kislo nasmehnil Tone, »saj vidiš, da me ženske še vedno nosijo po rokah.«

★

V bolnišnici:

»No, očka, ali imate kake posebne želje?«

»Prosim, da bi me zdravili tako, da bo pogreb na nedeljo.«

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsič

Anton Korsič

Oprema
za terase in vrtove

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

T R S T
Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757